

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**De Rebus Iaponicis, Indicis, Et Pervanis Epistolæ
Recentiores**

Hay, John

Antverpiae, 1605

De Statu, in Quo Japonii Christiani Fervunt Ante Hanc Persecutionem, Et
Quæ Illius Fverit Origo.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-61204](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-61204)

DE STATV, IN QVO IAPONII CHRISTIANI FVERVNT ANTE HANC PER- SECVTIONEM, ET QVÆ ILLIVS

FVERIT ORIGO.

CAPVT I.

Vo perfectius recentis huius persecutionis principium atque origo intelligatur: sciendum est, cum Taicosama Iaponiæ monarcha ante decennium ob legis Euangelicæ prædicationem nos omnes sub pœnâ mortis toto Iapone excedere iussit, visum esse ViceProvinciali aliisque Patribus, minime id temporis deferendos esse Christianos, ac proinde nul-

li profus regno excedendum: Tamen vt aliquo modo iræ regis cederetur, nec cõtrâni eius edictû videretur, atq; ita mala omnia à Dominis Christianis, adhuc statû suû obrinētibus, auerterentur, ordinâuit idē Viceprovincialis, ne palliis vel superiorib⁹, quas vocât, vestibus, sed prælõgis tantû togis, more apud Iapones recepto, dũ suo ritu seculo renûciât, vteremur; atq; hac ratione incõlêda vinea Domini, vt antè, persisteremus: planè enim confidebâm⁹ Regē, vbi didicisset nos hoc habitu remâsisse, ac proinde quãdantenus suo edictõ paruissè, totam rem dissimulaturum. Eadem ob causam Meaci & Ozacæ, vbi post hoc edictum Residentiæ sũt fabricatæ; nullam tamen excitauimus publicam Ecclesiam; sed tantum priuatum sacellum ad sacrum Missæ faciendum, & sancta Sacramenta administranda: adjuncta forinsecus aula, in qua cum populo ageremus. Hac moderatione cautioneque, atque imprimis quod delitesceremus, effectum est, vt immunes hæctenus fuerimus ab omni periculo; tantaque hoc decennio ad fidelium numerum accessio facta sit; vt plura quam sexaginta quinque hominum millia (vbi liquet ex litteris hæctenus missis) sacris baptismi aquis sint abluta: exclusis infantibus, qui parentibus iam Christianis orti fuerunt. Neque ignarus erat Rex, nos omnes in Iaponia remansisse: sed factum sibi satis declarabat,

T t z quod

quod lateremus, & mandati sui præuicariotes videri reformidamus. Imò iam annus agitur quartus, quando animaduerit quantum emolumentum ex nauis Lusitanorù, quæ quotannis à China redit, in totâ redûdet Iaponiâ, quæq; autoritate Patres, & eorum concionatores, & directores, apud eos valeant, quorum tiam opera pax & quies in mutuis Lusitanorum Iaponiorum commerciis hæctenus alatur & conseruetur; confirmauit potestatem, duobus antè annis, ad P. Visitatoris preces concessam: ut decem è Patribus ob causam dictæ nauis commorantibus Nangasachi, cum additamento, vt reedificaret Ecclesiam, quæ ipse vno anno antè iusserat solo æquari. Adhæc, in argumentum animi in nos reconciliari, Patri cuidam ad se aditum permisit, & honorificè recepit. Hac itaq; de causa, & ratione illorù decem, quibus Nangasachi sedes concessa est, cum medico quodam Iaponia è Societate viximus triginta quatuor supra ceterum, & itasque eius prouincias lustrauimus, verbum Dei disseminatum nostrisq; ministeriis Christianos adiuuando; ardoremque nostrum ita temperauimus, vt semper, quod superiores oprabant, plerumque communi, hoc est, vt hæc Ecclesia tot laboribus & sudoribus plantata sarta tecta conseruaretur, quàm priuata consolatione in profundèdo pro Christo sanguine, rationem haberemus, quod tandem longè facilius videbatur futurum: satius enim sit, ut iugulum præbere carnifici, & occumbere, quàm quotidie mori inter tot pericula & arumnas, quas pro seruando vel augèdo Christianorù numero sustinere oportet. Atque hic erat rei Christianæ status, quando ex primaria vrbe insularum Philipp. dicta Menem quatuor Patres è Sancti Francisci familia, vocati nudipedes, & quam Legati à Philippinarum Gubernatore ad Regem Iaponiæ missi, appulerunt. Fuere Patres illi à Rege, quemadmodum Legatis conueniebat, recepti perhumaniter, ac tandem indicauerunt, vt ad suas Philippinas reuertent, nolle se diuulgari Legationem in suo imperiò: ideo & homines de Societate nostra ex mandato exulare, nec nisi ob nauem Chinensem se paucis quibusdam Nangasachi sedem permisisse. Verùm cùm Patres vrgerent, ubi minimum copiam fieri à sua Excellentia, velut externis oculibus spectandi magnifica & splendida vrbes Meacensis opera, & suos reuersi ea prædicare possint, subiecit vanissimus Tai colonus sibi vehementer id arridere, imò libenter attributurum sumptus ad eam profectionem necessarios. Hæc ergo potestate freti se ad viam, Meacum versus dederunt: vbi aliquot menses diuersati sunt in ædibus cuiusdam Equitis gentilis, qui vnâ cum alio quodam

amico illis fauebat, eo quod ambo autores illis fuissent, vt in Iaponiam venirent. Tempore hac ratione elapso, quoniã in hospitio multa patiebantur incommoda, tandem Patres postularunt tantũ loci, quantum satis esset ad domicilium aliquod excitadũ, sibi assignari. assignatus est per commodus, sed cum adjũcta cautione, ne S. Euangelium prædicarent.

Verũ iuuantibus quibusdam Christianis, non dubitarũt postea & Ecclesiam fabricari, & quia id putabant ad maiorem Dei gloriam fieri, nullis amicorum consiliis potuere ab instituto suo renocari. probè enim amici illi norãt, Patribus illis nullã à Rege fabricandæ Ecclesiæ potestatem factam esse, satiusque facturos si sacellum tantũ aliquod commodum, sed à conspectu hominum remotum, exstruerent, ne res tãdem ad aures Taicosamæ permaneret. hũc deinde ad culmen Ecclesiæ cœpere dicti Patres publice, perinde atq; si plenam facultatem à Rege obtinuissent, annũciare Euangelium, permoti desiderio & zelo miseris has animas iuandi, accensiq; quinq; sanctorum eiusdem ordinis patrũ exemplo, qui dum incredibili fortitudine per Africam doctrinam Christi prædicarent, à Miramolino, rege Maroccoano propriis manibus fuere contrucidati. Cæterũ nostri, cũ animaduertent hac ratione non ipsos modò, sed societatem totam atq; omnes Christianos in summum capitis fortunarũque discrimen adducere: nec alio inclinare res, quam vt vno momento pessum irèt, quæ tantis sudoribus & tot annis erant ædificata, proposuerunt iam dictis Patribus (quod caritas ab iis postulabat) vt sedulo expendere, conueniatne publice religionẽ Christianam, post regiã prohibitionem, etiã ex mera martyrii desiderio diuulgare, causamque Taicosamæ præbere nouam persecutionem contra Christianos Meacenses moliendi, quorum multi erant genere nobiles & recenter conuersi. Quod reuera futurum plus quàm probabile erat, si ad eius aures perferatur nullam edicti sui rationem haberi. Idem eis indicarunt duo illi Equites, qui Manila eos adduxerant, subuerti nimirum, ne & ipsi in discrimen capitis venirent, quod Patres illos in regnum suum adduxissent. Imò primarii Domini, atque adeo ipsi aule gubernatores, beneuolè eos cõmonefecerũt: eo quod modus ille agendi, (aiebant dicti Domini) esset exoticus & insolitus in Iaponia. Nec parũ occasione huius rumoris creuit ingens ille conuersionis ardor, in omni genere hominum, qui à nostris doctrinæ Christianæ rudimẽtis erat imbuti, & sacris aquis eluti. Quod obseruarat quidẽ Gubernatores, sed quia animaduertebant nos rationẽ aliquã habere potestatis secularis, dissimula-

bat; interdū nos benignè cōmonētes, vt cauē & cōsideratē in o-
 uersionē Christianorū procederemus. Hæc prima fuit huius pe-
 cellæ occasio: Alterā nō inferiorē præbuit Iacuinus Regis Meaco
 insignis Epicureus, & omniū diuinarū humanarūq; legum boni
 capitalis, ac imprimis earū quæ acrius pugnant cū carne & sensu
 Dæmō itaq; hoc homine tanquā instrumēto in hac noua perfec-
 tione, vti & toto superiore decēnio, vsus est, qui nullā passus est
 labi occasiōē hacten⁹ nostris omnibusq; Christianis extrēmā pe-
 nitiē machinandi. Perversam eius voluntatem auget Regis fides
 apud quem admodum est gratosus: deinde facultates amplecti
 continenter nouis & splendidis muneribus cumulatur. At
 hoc odium amor sectæ, quam, licet fictē, profiteretur. Fuit enim
 numero Bonziorum. Vnde & magnam opum suarum partem
 stituit expendere in reparando quodam loco, olim à Nobunna
 deuastatō, dicto Figenōiama, qui Meaco abest sedecim passuum
 millibus, & magnum quondam templorum Bonziorumque
 merum continebat. Dum igitur laborat in nouis ædificiis
 excitandis, & simul reformidat, ne propagati Euangelii
 liquando sectarum Iaponicarum tenebræ discutiantur, fit
 illud odium in nos semel conceptum altius semper per
 infigat. Dum igitur ex vna parte Patres Franciscani per-
 lam, vt diximus, Euangelium annunciare, & ex altera
 tiam à nostris baptismi sacramento inicianur, ac generatim
 tus populus in sanctam fidem nostram propendere intelligit
 Iacuinus, stimulatus ab eo, qui omnibus nostris inuidet bonum
 non potuit amplius venenum, quo cor eius rodebatur, sup-
 re, sed arrepta occasiōe tanto studio quæsitā Christianorum
 men apud Regem detulit, non sine magno fidei detrimento.

Tertia causa nouæ persecutionis fuit, quam iam sub
 Anno superiore nonagesimo sexto in regno Tozza (insula
 bus Iaponiæ maximis vna est, quo nondum lux Euangelii
 trauit) appulit naus, quæ ex Philippinis tendebat in Hispaniam
 nouam, vel Mexicum, destituta malo, remone, aliisque neces-
 riis instrumentis, ac demum tota præteritis tempestatibus
 quassata, rimisque fatiscens. Vix naus aduenerat, cū illico
 minus loci certiorē per litteras reddit Taicosamam, campum
 illi offert inercibus opulentis refertam: Qui, ne tam opima
 da vnguibus suis eriperetur, confestim vnum ē primariis aulæ
 Præfectis, nomine Gemonogium, amandauit, qui nauem inspu-
 ret, & camera Regiæ nomine omnes merces inuaderet: mos ho-
 dem vetus Iaponum est, vt Domino loci tantū cedat nauis
 Abz

Abiit Gemonogius, omnibusque in Tozza quæ imperata erant perfectis, cum præda ad Taicosamam eo temporis puncto rediit, quo lacinus deterrima quæque in Christianam nomē erat mortuus. Cumque Gemonogius, iam alter iniquitatis minister, novis suspicionibus & falsis informationibus Christianorum causam ob navis illius vectores gravaret, ac speciatim commemoraret, esse inter eos religiosos quosdam, qui, velut Principum Christianorum exploratores, legis suæ divulgandæ causa advenissent; factum est ut Rex, iam sponte incitatus, iram omnem effuderit in Christi fideles. Verum Pater cœlestis, benignus omnium, qui ob nomen suum affliguntur, protector, prospiciens impendentis persecutionis Initia, diuina providentiâ sua, qua suaviter omnia disponit, constituit, ut sub illud tempus Iaponiæ Episcopus Meacum se conferret, ut præsentia sua solaretur illam Ecclesiam, & sacre Confirmationis sacramēto adversus omnes hostiles incursums communiret. Ac præsertim novum quoddam robur ac vivius fidei ardor in Christianorum pectoribus sensibilibiter postea apparuit, ut ex historiæ decursu liquebit. Talisque & tanta fuit Christianorum in dicto sacramento suscipiēdo religio; ut nec interdum nec noctu bono illi Prælato quietem indulserint: tanto numero ex variis longæque remotis partibus advolabant: multumque operæ positum est, in cohibendo omnium ardore, ne vel minimus cumulus ad aures Regis vel intimorum eius perferretur. Atque hac de causa coactus est Episcopus primo quoque tempore aulam deserere. At non potuit dictus ardor ita comprimi, quin suboleret medico; qui quoque apud Taicosamam non conticuit. Atque hæc fuerunt tria primaria puncta, ex quibus præsens afflictio originem traxit, & ad octavum Decemb. ut sequenti capite dicemus, Meaci tandem in apertum erupit. Cuius rumor & fama Nangasachum delata non est, nisi ad diem eiusdem mensis vigesimum sextum, quo festum agitur D. Ioannis. Primus autem nunciatus allatus est per litteras quorundam mercatorum Sacaiānorum gentiliū, qui suos, quos vocant, Agentes in illo Emporio commonefaciebant, ut navis Chinesis merces celeriter coemerent, quod admodum probabile esset in sequenti anno non redituram. Regem enim graviter commotum in Patres, & iam mandasse, ut omnibus nares auresque præciderentur, ac quotquot Meaci essent, e medio tollerentur, ceteri verò extra Meacum degentes Iaponia excederent. Literis autem his quia non aperte declarabatur, num nostris an Patribus Franciscanis, utriusque enim Meaci debebant) Rex infestus esset; multos dies ac xii &

suspensi hæsimus, orationibusq; & sanctis sacrificiis rem Deo commendauimus, vsque ad decimum quartum diem Ianuarii nonagesimi septimi, quo à variis Christianis litteræ allatae sunt quibus significabatur Patres Societatis decreto regio minime contineri. Sed nec sic animi nostrorum, qui Nangasachi deprebant, acquieuerunt, donec ab ipsis Patribus nostris Mecebus litteræ afferrentur ad diem Ianuarii septimum-decimum, deinde aliæ recentiores à quodam fratre nostro in hanc rem datae per a P. Organtino amandato, vt tanquam oculus testis in re omnia, quæ accidissent, commemorare posset.

QVO TEMPORE QVO VE MODO INITIUM
datum fuerit persecutioni.

CAPVT II.

CVM Episcopus ad septimum Decembris Ozaca discessisset, & iam sex milliaria nauigando in flumine quodam profecisset, coactus est in eius faucibus hære, donec secutus ventus afflaret. Sed mora diuturna nõ fuit, nã postero die, quæ tunc erat immaculatæ conceptioni purissimæ Dei Matris, fauces aura & mari vela fecit versus Nangasachium.

Ante hunc Episcopi discessum, P. Organtinus aliique de fratris Ozacam eius visendi sanctaque benedictione fruendi causa profecti fuerant, & ideo Ozacæ remanserunt; vbi altera Conceptionis eos conuenit Paulus Ochinda cognatus Ciunagordorum regnorum Domini, retulitque P. Organtino, se audisse à quodam medico, qui inuisebat quendam consanguineum suum ægrum, quidnam Iacuinus regius medicus paulo ante Ciunagordono narrasset. Christiani, aiebat ille, quemadmodum cognoscunt atque ipsi Patres magna libertate & licentia hoc tempore vtuntur in propaganda sua lege; quod certe intolerabile est, & in magnum præiudicium Iaponicorum Regnorum, quæ Diis Chamis & Fancis consecrata sunt, cedit. Dum ergo omnem venor & capto occasione eos Regi nostro deferendi, vt seuerè eos castigari heri omnino peropportuna se obtulit occasio, Regem que nullam mora interposita de tota re certiorè reddidi. Erat, fateor, tunc quidem multis implicitus negotiis, sic vt ad sermonem meum non cunctaretur, nec responsum daret: sed non dubitabo, secundo eundem inculcare sermonem, & credo, pro meritis eos castigari. Verè tibi confirmo me toto pectore ab ista lege abhorere.

Hoc colloquium fuit Iacini, Paulo Ochindæ, vt dicebamus, à Medico enarratum. Qui medicus postea subiecit, plurimum se dolere, Iacinum talia in Christianos moliri, se enim inter illos permultos habere amicos. Hac re cognita P. Organtinus ilico misit fratrem nostrum ad Iosephum Augustini fratrem tum Ozacæ agentem, rogatum, num Regi quippiam dictum esset de nostris: cumque responderet, nihil sibi constare, frater ei retulit quæ à Paulo Ochinda narrata erant P. Organtino. Et mox subiecit Dominus Iosephus, fieri posse, vt hæc acciderint: se enim superioribus diebus audiuisse ipsum Iacinum dicentem, Dum perpenderet res fratris mei Augustini, vehementer dolere sibi, Ducem belli tanta virtute præditum, rebusque præclare gestis tam illustrem, quo tempore summis eum conueniebat à regia Maestate affici præmiis, infelicissimos contra omnium expectationem habere successus: certò autem sibi constare, nullam aliam eius rei causam esse, quam quod per summam obstinationem nollet renunciare Christo, pluriusque faceret Euangelium, quam Deos Iaponios; quorum vltice pœna factum sit, vt superiorum annorum omnium officia & beneficia iam à Rege pro nihilo habeantur.

Eodem die sub noctem Dominus Iosephus è propugnaculo reuersus venit ad ædes nostras, & dum, vt sit, colloquitur cum Patribus, ecce interuenit famulus Christianus Farimondoni Ozacensis Gubernatoris, indicatque Dominum suum mandasse cuidam è famulis, vt quæreret ædes Patrum, easque fida custodia muniret: paulo antè Regem sibi dixisse, se velle omnes è medio tollere. Ad hunc sermonem Iosephus lachrymas tenere non potuit, vidensque alia consilia quærenda, cœpit cum dira obtestatione compellere nostros, vt ante aduentum ministrorum Farimondoni domo excederent, & se in locum aliquem retrusum abderent, donec de voluntate Regis manifestius cõstaret. Domine (respondit P. Organtinus) desiderium nostrum & gloria nostra est, pro prædicatione doctrinæ Christi Saluatoris nostri qualemcumque contumeliâ imò mortem ipsam sustinere, & ideo omni hora parati sumus ad mille mortes pro Domino, cui seruimus, & pro salute Christianorû, quorû causa ex tã remotis orbis partibus per tot discrimina rerum aduenimus, fortiter perferendas. An ergo existimas latebrarum beneficio defugiendam nunc mortem, quam Dominus noster per tam sanctam tamque gloriosam occasionem nobis offert? mortem, inquam, quæ paulo antè, à nobis tan topere desiderata, fugiebat? Verùm cum Iosephus vna cum aliis

Christianis vehementius pergerent vrgere discessum nostrum adderentque, si Ministri Farimondoni inueniant simul quatuor Patres, Regem, si id rescierit, non nostris modo, sed etiam omnibus Christianis grauius succensurum, eo quod haec aenus existimaret in toto regno Meacensi vnum tantum haereticum iam aetate confectum inueniri; deinde Patres facile crimine contumaciae posse suggillari, quod contra expressum edictum vixerint Ozaca: His, inquam, rationibus nostri comites tandem cessere, & P. Organtinus cum P. Fracisco Rodriguez in domum Augustini, P. vero Petrus Moregion cum P. Fracisco Perre domum Sachendoni secessit.

Dum autem P. Organtinus in aedibus Augustini commoratus aduertit quendam e pueris honorariis domus esse consanguineum cuiusdam Musici, qui semper, uti gratissimus, assisteret Regi. Hunc ergo amandauit ad musicum, ut totius negotii summam expiscaretur. Abiit puer, & ex consanguineo cognouit verissima esse omnia quae dicerentur: qui addidit, sibi quod paulo ante a Rege idem dictum, occasionem autem fuisse huiusmodi: Hodie, inquit, Musicus, Tozza rediit Gemonogius cum Ciosugamo, Domino illius patriae, & schedulam attulit metum nauis. Inter caetera autem Gemonogius Regi retulit omnes in nauis aduectos esse Christianos, & inter eos multos religiosiores, quae hoc magis debere esse suspectam, quo pauciores merces, & plura arma aliaque instrumenta bellica deferret. (videtur autem id dixisse, ut hoc praetextu plures merces sibi vsurparet) Tum Tozcolama ira & furore aestuans respondit, se iam dixisse, pessimum esse, si legi Christianae publicandae locus detur in lapidibus, cumque prohibuerit omnem publicationem, tamen Falsceganam Patribus, qui e Philippinis aduenierant, eorumque fanisse, ut & legem suam annuntiarint, & Ecclesiam etiam contra edictum suum fabricarent. Aderat tunc praesens vnus e Falsceganae filijs, Regis autem licus, nomine Vhoio, & ad purgandum Patrem suum dixit: Excusatione vestra recte dicit. Et ideo Pater meus minime ignorat hanc displicitura V. Excell. sapientius eos monuit, ut a praedicatione absterent. Sed quia admonitioni non paruerunt, patens meus omnes eorum fautores annotauit. Non solum, subiunxit Rex, Philippini Patres legem a me vetitam, sed alii quoque praedicaunt, & inter eos senex quidam, (indicabat P. Organtinum) qui, ut mihi narratur, sub specie curandorum quorundam morborum in hac aula, homines baptizat. Ceterum est, utrosque luituros poenam suo sanguine: illos quoque Nagafachan curabo

curabo agi in crucem. Aderat id temporis præfatus Cicugendonus, qui cupidus mitigandi furorem regium, magno animo & humiliter dixit, Excellentia vestra iustas iræ causas habet, fateor; tamē hac vice etiam atque etiam rogo, vt benignitatem & clementiam suam erga Patres demonstrare velit, & vita eos donare. Quando tibi ita videtur, respondit Taicosama, tollam ē midio tantūna quinque vel decem, reliquos, post præcisas nares & aures, vbi in carris per urbem tractis omnium ludibrio expositi fuerint, in suas regiones, vnde venerunt, amandabo. Deinde conuersus ad Vfiōiū dixit: Hac nocte simulatque in Horizonte apparuerit Luna, celeritē contende Meacū, & mandata mea exequere. Hac sunt quæ Meficus supra nominatus nostro puero honorario retulerat.

Ceterum, vt rectius intelligatur institutum Regis, sciendū est nostros, in partibus maximē Meacensium, præcipuam operā collocasse in conuertendis hominibus genere nobilibus: ijs enim ad Deum conuersis, facile conuertuntur reliqui. Quod animaduertens Iacimus, credidit nos hoc quasi stratagemate vti ad occupandam potiūs Iaponiam, quā ad salutem animarum procurandam, & ideo ex Europa in Iaponiam venisse. Nam, vt supra inuenimus, immortalitatem animæ, inter alia falsa dogmata, habet loco somnij, impieque & absurdē credit, perinde hominum ac brutorum animas cum vita extingui. Hac eadem suspitione nixus, quam auxerat iam olim, antequam exulare iuberemur, singulare studium Iusti Vcondoni in excitanda ad fidem nobilitate, idem inculcarat in aures Regis; qui tamen tunc declarauit se nihil hanc accusationem facere. Vt autem peruenit in regnum Scimo aduersus regem Salsumanum, & animaduertit multos Dominos cum asseclis suis factos Christianos, eosdemque magna inter se concordia deuinctos, & Patribus vehementer addictos: cæpit memoria repetere ea, quibus Iacimus eius aures quondam opleuerat; & intelligere, quod tamen falsè augurabatur, propagationem fidei incolumitati Imperij obfuturam. Atque hæc est vera causa auersionis, quam iam declarat, non autem vel legis Christianæ odium, vel Zelus erga idola: notum enim in vulgus est, quā parui faciat Cami & Fotochi, vti idioma te Iaponico appellantur; nihil quoque dubitat, alteram vitam, esse rem merè commentitiam, ac proinde leges eò spectantes nō esse nisi hominum decreta, ad gubernationem regnorum excogitata, vt terrore suppliciorum alterius vitæ mortales, tanquā fre-

no iniecto, a sceleribus arceantur.

Verū enim uero Taicosama tandem se colligens, & perpēdes,
nostra

nostra in Iapone commoratione salua permanens. Lusitanorum
 commercia: intelligens quoque, quam ingenuè & sincerè, re-
 to omni ambitionis opumvè congerendarum studio, res Iapani
 gerent, ac denique legatione P. Visitatoris ab India Orientali
 Protege superioribus annis ad se, tunc Quabacundoam, in-
 tura, permotus nonnihil suam in nos indignationem temper-
 uit, eoque amplius nobiscum dissimulavit, quo cognovit nos
 nus in publicum prodire, minoreque libertate Evangelium pu-
 dicare, atque ita rationem aliquam sui Edicti habere.

Postea autem videns paulatim & alios religiosos ex Philip-
 nis nomine specioso Legatorum aduolare, & sic in Iaponiam
 disseminandam legem à se vetitam permanere: ac praterce-
 rior factus à Iaponiis negotiationes suas in Manila exercebat.
 Hispanos hoc seculo noua regna sibi subiecisse, pristinam Iapani
 cionem renouare cœpit de Patribus, quasi isthuc venissent,
 tandem totam Iaponiam in suam redigerent potestatem.

Iam, vt redeamus, vnde discessimus, cum puer honorarum
 Organtino sententiam Regis narraffet, multis Christianis, vt
 præfò erant, visum fuit, Patribus quærendas latebras, & Tur-
 lamæ Ministris, si veniant, respondendum, eos Nangasackiam
 Episcopo profectos. Sed P. Organtinus clarè exponens sua
 sententiam: Quod, inquit, ad alios Patres attinet, sequantur
 filiù, quod placuerit; ego quid affecta huic meæ etati conueni-
 probè noui. Viginti & amplius annos Christianitatem haru
 tium Meacensium vtunque soueo & sustento, & nunc, cum
 pus est in publicum prodeundi, viliter coniciam me in latebras
 cum summa incumbit necessitas me meosque derelinquam.
 sit à me; sic enim nec diuino honori, nec vinculo quo Societatis
 sum obstrictus, vnquam satisfacero. Quocirca Deo propicio
 summo diluculo me do in viam Meacum versus, vt in cruce ego
 vel certè vt naribus auribusq; mutiler, aut certè, vt mecum, Iapani
 cum Euâgelij prædicatore, id agatur, quod ijs collibirum fuerit.
 Hac audiens P. Rodriguez, certum sibi fixumque esse subiecit,
 comitari Patrem, & eandem periculi aleam subire. Mirati sunt
 circumstantes tantam virtutem, religiosorum pectorum pro-
 priam, & propositum collaudarunt: atque ita vterque Patrem
 gressus est conelauè quoddam, in quo cum multis nobilibus me-
 hieribus agebat Domina Iusta coniunx Augustini, ante annos
 plures à P. Organtino salutaribus aquis tincta. Quæ vt intellexit
 Patrem venire causa extremum precandi vale, & ad mortem Meacum
 cum properandi, sic repentè indoluit, vt ne verbulum quidè, nec
 lacrym

MORTE XXVI. CRUCIFIXORVM. 301

lacrymis & singultu interclusa, effari potuerit. At pater contrā
 tendere nullum hęc esse iusto dolori locum, & uti conueniebat,
 oratione caritatis plena eam cum sociis in omnes futuros euen-
 tus animare institit. Vidisses hęc bonos illos Christianos, alios ex
 vehemēti amore in Patrem tam antiquum vestes eius contre-
 ctare, alios vultu mœrorem, quo eorum pectus oppressum erat,
 exprimeret: alios dolorem intimis animi sensibus inclusum cre-
 bro gemitu prodere. Nec deerant, qui animosiores reliquis se co-
 mites Patri offerrent, & ut apparebat, ex corde dicebant, *Eamus*
& nos, & moriamur cum illo. Rebus omnibus in hac domo per-
 actis, Pater rediit ad domum nostram, & confestim curauit aduo-
 cari duos alios Patres, qui erant in ædibus Sachendonī: quibus
 cum paucis verbis exposuisset, quid intellexisset, quidque apud
 animum suum constituisset, vtrumque magna amoris significa-
 tione complexus, postera luce, hoc est nono Nouemb. iter Mea-
 cense cum P. Rodriguez comitante fratre nostro Paulo Amaeu-
 sa, aliisque Christianis, ingressus est. Fidelibus, qui Ozacæ degūt,
 hoc consilium partim magnum conciliauit mœrorem, dum vi-
 dent se destitui Patre sine spe vlla ampliùs eum videndi, partim
 etiam attulit gaudium, dum sibi persuadent Dominum nostrum
 hac via aditum sibi patefacturum ad illustriorem coronam, qua-
 lem solet generosis suis militibus pro sua diuina voluntate im-
 partiri. Ceteri duo Patres cum fratre Paulo Michi, alii que non-
 nulli Christiani, qui remanserant Ozacæ, confessione generali se
 ad idem compararunt, simulque rationem modumque præscri-
 pserunt, quemadmodum Ecclesiæ ornamenta supellexque dome-
 stica in tuto esse possint. Dum hæc agitantur, ecce nouus nuncius
 affertur, iram furoremque regis in solos Patres Franciscanos cō-
 uersum. Sub noctem verò eodem die præterea cognouimus Fari-
 mondi ministros venisse quidem ad dictorum Patrum ædes, sed
 vnum tantum inuenisse, nomine Martinum de Ascensione, qui
 hoc ipso anno è Philippinis aduenerat. Annotarunt igitur huius
 Martini nomen, & alterius cuiusdam Christiani, qui inseruiebat
 sacris Missæ, ac præterea duorum puerorum: relicta autem ibidē
 custodia, venere ad nostrum diuersorium, quibus obuiam proces-
 sit Christianus quidam, nomine Andreas Ongasauara, cum aliis
 quibusdam, affirmans ædes illas esse suas; etiam si certa quædam
 earum cubicula adsignasset P. Joanni Rodriguez, suæ Excellen-
 tiæ interpreti, in quibus commoratus fuisset Episcopus, cum per
 Ozacam iter haberet; nunc autem non esse ibi nisi tres, nempe
 fratrem illum Paulum Michi, alium, qui inseruiret Missæ, & ter-
 tium,

num, qui rem domesticam curaret. Duos reliquos Patres, qui
bi erant, non nominavit, licet ante ministrorum aduentum
nixè rogassent Andream eiusque socios, ut liceret ipsis compe-
re, tamque fortunatam cum reliquis aleam periclitari: si enim
quiebant, constitutum est apud Taicosamiam vita nos exetera
stra cogitamus de latebris. Adiungebant in hunc finem se reli-
à P. Organtino. Verum dicti Christiani nullum his precibus de-
re locum. vnde & tribus tantum nominatis dimiserunt ministros
bernatoris, qui in digressu mandarunt vicinis, ut illas adesi-
stodirent.

Noctu deinde ad domum nostram venit Sachendonus cu-
dam Domino Christiano, aliisque duobus, qui binos adduxerunt
equos cum obfirmato animo per vim abducendi utrumque
& deportandi Sacaium, novem passuum millibus Ozaca distans
donec furor deferbuisset: cumque in re tam grati non latere
familis considerent, ipsi in comitatu Patrum esse decreverunt.
Hic vehementer resistere nostri, & allegare, perferte ignominiam
pro Christo, non esse aliud, quam sempiternam venari gloriam
non alia de causa patrio excessisse solo; quàm ut in simili casu
cumberent; adhuc, si Regi certum foret, nos debere in eius manibus
venire, nullum humanæ arti superesse effugium: Quocirca de
illa exire, non fore aliud, quam in discrimen capitis conjicere
modò qui eos recepissent, sed etiam qui in procuranda fuga
ram suam collocassent.

Hoc responso sic commoti sunt supradicti Domini, ut diu
honoris zelo accensi, promiserint se nulla re à fide, quam suæ
næ Maiestati deberent, & ab officio Christiani hominis prae-
dis, recessuros: nequaquam tamen se permissuros; ut Patres
maerent, quandoquidem tota persecutio videretur conuersis
Patres Franciscanos: nec mora nostrorum in domo illa ad
valeret, quam ad augendam Regis indignationem in omnes
tres, omnesque totius Japoniæ Christianos. Quare neque ratio-
rationi consentanea esse, propter particulare bonum paucorum
in apertum periculum conjicere omnes. Denique rationibus ad-
iuagentes preces, coegerunt Patres in suam descendere scien-
tiam, sed ea conditione, ut quando certò constaret Taicosamiam
causa Euangelij Patres è medio tollere, ipsi quoque; ubicumque
locorum essent, prodire in publicum possent & morti se offerre.
Itaque exemplo B. Pauli, qui in re non dissimili Damasci per-
se à fratribus in sporta demitti per muros, tandem domo egressi
equos ascenderunt, comitantibus illis Dominis, qui iter illud po-
dine,

ditas, vestibus, quæ pallij loco sunt Iaponiis, breuiariisque in humeros reiectis, ingredi voluere Sacaium vsque: vnde post dies aliquot Ozacam reuerterunt.

DE IIS, QVÆ HOC TEMPORE TAM MEACI,
QVAM FVSCIMI ACCIDERVNT.

CAPVT III.

P. Organtinus simulatque ex puero honorario Farimondoni cognouit mandatum Domini ipsius, Christianum quendam dedita opera amandauit Meacum, vt duos fratres nostros in illa Residentia degentes redderet certiores: cumque postero die, qui erat nonus Decembris, sub meridiem illuc peruenisset, peracerbum hunc nuntium eis attulit: verum illi pro iucundissimo exceperunt, seque mutuo animantes in omnes futuros casus se communiuerunt, atque idem Iusto Vcundono aliisque quibusdam Christianis significarunt; qui ilico ad ædes nostras adularunt, vt vnâ cum fratribus tam honorificam mortem præstolarerent. Ac breui temporis spacio horum numerus accreuit. nã quàm primam rumor inter Christianos percrebuit, mutuis exhortationibus accensi magna celeritate ad nos accurrere.

Interea quidam è nostris fratribus spiritu caritatis in proximum, cuius damnum plus eum premebat quàm propriũ, impulsus, prospiciensque in huiusmodi casibus multa arcana prodi per scripta, & ideo posse multorum nobilium baptizatorum nomina perscribi, si ministri iustitiæ in domo literas aliquas reperissent, curauit diligenter omnes, quotquot inueniri poterant, ad nostros ab externis scriptas, quæri & comburi. Paulo post nostri cognouerunt Gibonosium vnum ex Aulæ gubernatoribus & administratorem Meaci, dicti, inferioris, vbi nostra est Residentia, custodes misisse ad obsidendam domum Patrum Franciscanorum, qui etiam in Meaco inferiore habitabant.

Dum hæc aguntur Meaci eodem die, qui fuit nonus Decembris, appellit P. Organtinus, cumque tribus milliaribus tantum distaret Meaco, ex Christianorum consilio præmittit Paulum Amacusam exploraturũ, quo loco res essent. Paulus colloquio habito cum diuersis Christianis redit ad Patrem, eodem loco vbi eũ dereliquerat expectantem; commemorat, quid intellexerit, nempe iram Regis omnem potiùs in Franciscanos Patres quàm in nostros directam: itaque consultum fore, vt Reuerentia sua inibi nonnihil cunctetur, donec magis liqueat rei exitus.

Atque

Atque hinc rursus Christiani renouare cœperunt & peccationes, ut Pater ibi hereret, non modò ob causam allatam, quia considerare deberet, quantum ipsi eius opera in tali adoratione indigerent, atque ita varia media & opportunitates proponebant, quibus delitescere posset. At bonus Pater, qui nihil minus quam vitæ desiderio ardebat, omnes reiecit, dicens: Velle noua tragœdia præcuditur in caput nostrum, vel non. Si non, quomodo me potest abstergere, quo minùs in apertum prodeam? Si resisteret, nos cuditur, si nos ad necem designat, an decet ut me abdam, velut mercenarius fugiam? longè sanè id abest à meo desiderio, quod non est aliud, quam ex pastoris Euangelici officio animam meam pro ouibus Christi ad gloriam Dei ponere. Deinde, si quis omnino me quærit ad necem, quæ potest tam retrusa esse causa in tota Iaponia, in qua non à rabie Taicosamæ inueniatur? Ignoro hæc consilia vestra proficisci ex singulari caritatis affectu, quo in me flagratis; sed ideo satis mihi est, gratias magnas agere pro optima in me voluntate. Adiunxit & alias rationes, quas probabat, iam aduenisse tempus, quo conueniret ad Dei gloriam legis nostræ sanctissimæ honorem, & Reipub. Christianæ salutem. Patres tandem vexillum Christi expromere, & pro prædicandis doctrinæ de cœlo in terram allatæ se palam ostentare: necesse habere se ad hoc instituto aut vano villo meru aut angustia retineri, cum hoc desiderium diuinæ Maiestati sit acceptissimum. Ad hæc rationem P. Organtinus dictorum Christianorum animas committit omnem cogitationem redimendi vitam suam, si forte daretur occasio: quoniam id non esset aliud, quam defugere martirium, quod Dominus Deus noster pro summo beneficio illi ostendisset. Id nihilominus inter eos conuenit: non debere ipsum prodire in publicum, aut aliud quippiam palam moliri, quod Regis voluntate certò & exploratè consistaret: atque hac moderatione Christiani fuere contenti.

Eodem die Meacum aduenit Vfoius à Rege missus, ut nomina eorum Christianorum, qui Patribus Franciscanis fauerent, enumeraret: nullaque mora interposita inquisitione instituit, & catalogum Christianorum, quotquot Meaci erant, nomina describere. Quorum primus fuit Iustus Vcundonus, qui nunc ibi sedem suam habet. Hoc perfectò, animaduertens ædibus dictorum Patrum prohibitos custodes à Gibonoscio, & non nostris: adiit ipse Gibonoscium, ei que dixit: Si custodes attributi sunt illis Patribus, quod quòd diuulgent legem suam; attribuantur & Patribus Societatis, quia eiusdem culpæ rei sunt: atque ut faciliùs id hominibus perferretur.

deret, nomina quorundam principum virorum edidit, qui à nostris essent baptizati; affirmavitque nostros in prædicandi baptizandique officio longè esse diligentiores, quàm Patres Philippinos. Duabus autem de causis Vñoius hanc rem vsit: Prima erat, ut si in nostris aliqua culpa hæretet, minor appareret culpa (si modò culpa vlla erat) Patrum Franciscanorum. Altera erat, quia cum pater eius, protector eorum esset, videbat in magnum suum dedecus cessarum, si illi ob noxam aliquam castigarentur, quæ nullo modo in nostris castigata esset. Obtulit insuper illi omnium Christianorum catalogum; postulavitque ut omnibus custodes attribuerentur, ne Rex suæ incuriæ adscriberet, si fortè quis odoratus scriptorum nominum causam fuga elaberetur. Diuina certè providentia factum est, ut Vñoius prius nomina Christianorum in album referret, quàm Gibonosium certiore redderet: nam, cum ipse esset Meacensis gubernator, ægre tulit, Vñoius, se non communito, implicare se suæ gubernationi, eoque ampliùs, quòd ipso esset inferior: itaque homini vehementer succensuit, utpote, quia res attingebat jurisdictionem. Itaque omnibus modis eius acta rescindere conatus est, ac pro imperio illi respondit: Nescis proflus, quid loquere; multo autem minùs intelligis voluntatem Regis: nec enim Regi in mentem venit omnes Christianos trucidare; hoc enim esset ingentem hominum multitudinem è medijs tollere. An tu certò cognoscere potes, qui sint Christiani, necne? tam multi enim hoc tempore occultè sunt Christiani, ut nec ego sciam, num tu sis Christianus, nec tu scias, num ego sim: itaque vide ne rem tam absurdam prosequare. Neque hinc quieuit Gibonosius, sed longiùs progressus subiicit: Et cur quæso in Catalogum tuum retulisti nomen huius? Iusti scilicet, qui erat primus omnium: num res noua est, illum esse Christianum? an later nos, nondum decèniū elapsū, cum Rex ipse faceret illi mādari iussit, ut eiuraret baptismum, & quoniam non paruit, voluit illi vitam adimere, nisi propter officia varia Regi olim præstita vitam impetrasset, atque ideo tantum status eius in fiscum redactus est? Præterea, nonne constat Regem sepius eum in signum benevolentiæ admisisse in suum conspectum? Quid ergo noui adferes Regi, si nuncios Iustum esse Christianum? Certè nunquam rem hanc tolerabo, nunquam subscribam tali consilio. Ædibus Patrum custodes assignare non conuenit, quia sunt ædes interpretis suæ Excellentiæ, nunc agentis Nangasachi. Fateor, respondit Vñoius, ædes esse illius interpretis, sed semper in iisdem degunt alii Patres, qui diuulgant

suam legem, atque ideo illis idem fieri debet, quod Franciscorum aedibus. Verum non desuerunt Gibonoscio multa, quae in uorem nostrum contra obieceret, & ideo finem dicendi faciens clarè ei indicauit, quandoquidem Taicosama sibi gubernatoris urbis Meacensis & iustitiae huius executionem commisisset, arret vias suas. Scio enim, inquit, & probè intelligo, quid factum sit. His verbis auditis, nullo responso dato, Vfiotius totus confusus & pudefactus domum abiit.

Insequenti die, qui fuit decimus Decembris, Gibonoscius curatius & animo minùs obstinato expendens rem totam, curauit custodes quoque attribuendos domui nostrae, non tam iustitia, quam pro ceremonia: licet enim praeterito die de eo arguisset Vfiotium, declarando Regis mentem; tamen ne suspensus videri posset in causa nostra, putauit ita faciendum. eam ob rem quendam nepotem sui Vicarii misit ad domum nostram, rogans quis in ea domo habitaret, & cuius curae subiecta esset? Adhaec tanti prodit obuiam vnus. Ego hinc cum alio quodam (is erat frater noster curam domus gerens) habito, quae queris? Vocat, respondit ille, socium tuum: volo enim illi loqui. Venit frater; & hinc vultu, vt solet; illum salutauit. Tum iuuenis: Dominus, inquit, Vicarius ex mandato Gibonoscii iussit custodes huic domui imponi. Verum quia vultum hominis fidi praeter te fers, qui me non fraudaturus, non videtur mihi opus externis custodibus: tantum mandabo vicinis, vt eius curam habeant. Descripto autem fratre nostri sociique nomine, digressus imperauit vicinis, vt hanc domum custodirent. Morabantur in ea quinque de nostris; sed de illis ita volente, vnus tantum ex iis in scriptum relatus est. Nam quidam diuerterat in aedes vicinas: vbi, dum cum quibusdam nobilibus Christianis ardentè disputat de martyrio, eosque dissolutiorum in hoc argumento quaestionibus ad tam illustre certamen fortiores reddit, Deo omnium rerum prouisore ita disposito in Catalogum militum Christi relatus non est. Alii item tres, qui fortuitò aliis distenti negotiis, corona martyrii exclusi sunt. At ubi didicerunt duos antè nominatos in album relatos, non parum indoluere, quòd tanta felicitate excidissent: ac vnus quidem lapsa quadam inuidia stimulatus pro omnibus à P. Organino postulauit, num expediret sponte adire gubernatorem, & noniam suum prodere. Et respondit Pater, patienter expectarent. eadem enim, qua Rex moueretur ad hanc executionem, adhuc est incertam & dubiam. Si autem res verteretur in confessione facienda, non ipsos modò, sed vnumquemque certatim ad hanc

viū coronæ in stadio decursurum. At si ratione nauis Tozzanæ hæc tragœdia excitata foret, maturiore consideratione opus futurum: cui responso dicti fratres acquieuerunt.

Vicini, vt mandatō Vicariū facerent satis, custodes domui nostræ adhibere: verū sicut languidè illa custodia erat imperata, ita seruata est languidiūs: nam cū interdiu vnum alterūve tantū, noctu verò paulo plures gladio & hasta armatos excubitores adhiberent, placidissimè tamen cū nostris egerunt.

Rex hoc ipso die cū ageret Fuscimi, eiūque præstō esset Giboscius & Gemonogius, ambō Meacenses gubernatores, (superioris partis alter, alter inferioris) Fascegaua quoque cum filio Vfoio, aliique permulti; cœpit inuehi in vtrumque gubernatorem ob nimiam licentiam in annuncianda lege Christiana, baptizandisque multis hominibus contra edictum suum à Patribus Philippinis & nostris usurpata. Ipsi verò, vt se purgarent, & extemplo vindicarent se contra Fascegauum & Vfoium, qui Regi inculcarant à nostris magnam hominum turbam sacris aquis expiatam, responderunt, id verum quidem esse de Patribus Franciscanis, sed non de Patribus Societatis: se, quoniam libertas tanta eis videretur insolita, dictos Franciscanos commonesecisse, licet frustra: eos respondisse per Fascegauam facultatem prædicandi à sua Excellentia se impetrasse: itaque cū ille patrocinium illorum suscepisset, sibi quoque visum fuisse hoc probabile, atque ita totum onus in Fascegauam transtulisse. Quod autem ad Patres Societatis attinet, aiebant, se certò scire, nihil eos contra suæ Excellentie edictum molitos. Studiòse quidem sæpenūmero se in illos inquisiisse, sed nihil admodum deprehendisse. In huius rei testimoniū (licet esset falsum, tantumque purgandi causa prolatum) Giboscius pròduxit epistolam à Tarazauandono Gubernatore Nagasachano missam, in qua scribebat Patres Societatis in illis partibus in propaganda sua fide esse admodū parcōs & quietos. Quæ epistola audita, ostendit se nihil habere contra Patres in iis regionibus degentes, credebatque P. Organtinum esse, qui, vt Fascegaua & Vfoius affirmabant, contra legem suam deliquisset, & Tarazauandonus idem in dicta epistola innuebat his verbis: Quod ad me, inquit, attinet, omnem operam inpendo, ne Euangelii cursus suum habeat processum. Vos autem cura ista vacui cursum illius non inhihibetis. Verū Gubernatores, hoc postremum dictum, quod erat contra ipsos, non probarunt: probarunt autem, quod faciebat pro ipsis: atq; ita nos culpa omni liberādo, omnem culpā (impie vocantes culpā, studiū sanctum disseminandi diuinū

Euangelium) in humeros Patrum Franciscanorum reiecere
sui, vt dicebamus, tuendi, Falscgauamque & Vthoium accusa-
causa, tum quia in accusationem dictorum Patrum conuincit
vt è Iaponia pellerentur.

Causa autem hanc epistolam scribendi Tarazauondono
fuit: Superiori anno, cum versaretur in aula, & intelligeret Patres
Franciscanos libere prædicare & baptizare, visura erat ei ea de
commonefaciendum Regem; maximè, quòd iam quidam patres
essent ad eos accusandos; quæ res nõ poterat nõ in damnum
nostrum cedere. Et ideo ex amore, quo nos prosequitur, conatus
periculum nobis impendens auertere; & primò admonuit
Patres, viderent, quid agerent: deinde videns se nihil effectum
etiam epistolam dedit ad Gibonoscium, vt data occasione is can-
geret Regi. Et ideo ea oblata Regi quoque nunc prælegit.

Deinde vndecimo Decemb. hoc est, die sequenti, Rex, cum
tineretur in spectandis sui palatii ædificiis, aduocauit Gibo-
scium, eique mandauit, vt morte multaret omnes Patres; qui
spondit se promptè imperata facturum, & sic recessit.

Tunc Iaponio cuidam, qui præstò aderat, in mentem ven-
tiam quandam suam Christianam, nomine Mariam, humi-
reddere certiorum; veritus, ne illa etiam è medio tolleretur, qu-
tiles enim nullum discrimen faciunt inter Patres & Christianos
fed quemque Christianum appellant Patrem) atque ita Fulgencium
vbi ipse erat, Meacum, vbi illa degebat, trium millium interu-
disiunctum, hanc exarauit epistolam.

Hodie, dum ædificia sua spectaret, Rex magno furore impu-
uit, vt Patres omnes, nullo excepto, interimerentur. Miseret
tui, quæ Christiana es, & idcirco volui tibi id hac epistola par-
tere. Mulier fortis hoc nuncio nihil turbata est, sed hilari vultu
Deo gratias egit, animoque inuicto se ad tam illustrem coronam
comparauit: ac vestes etiam quasdam, vnà cum filiola adoper-
deceni, nomine Gratia, (cui, ceu pia mater, omnia bona operata
seposuit, quibus decenter indui posset, si quando agenda esset
crucem. Et certè illa non modò ea in re animi sui robur demo-
strauit, sed etià studiosè procurauit, vt desiderio effectus respon-
deret. nam Christianis quibusdã ibi præsentibus dixit hæc verba
Ego sum parata mori pro sancta nostra fide: verum quia femina
sum, (quæ à natura timidior est) haud scio, num animi sui, aspectu
nudæ crucis, abiectura; quare vos obnixè obtestor, ne lapsum co-
lent in me toleretis, sed etiam renitentem vi pertrahatis ad carni-
fices, vt cum reliquis martyr hac vita excedam.

Eadem M A R I A deinde periculum factura, num desiderium filioꝝ Gratiæ, quæ optabat eandem subire aleam, esset solidum, & non puerilis potius ardor: dixit ei, se velle ipsam amandare ad suum Patrem, (qui tunc in alia quadam vrbe degebat) vt extra omne periculum esset. Illa autem vberrimè cœpit lacrymari, dicens: Quid hoc est? nonne ego sum baptizata? Certè si Christiani omnes moriuntur, egone velim viuere? Ex quo responso Maria non solum cognouit Gratię constantiam, sed summam quoque percepit consolationem. Ac certè cum paulo post a suo Patre reuocaretur, nunquam a Maria diuelli potuit. Tantum cœlestis gratia efficit in animo eriam tenero, quando semel illum occupauit.

Fortè aderat Paulus Amacusa, cum hæ litteræ traderentur. iisq; acceptis adit alium quendam fratrem nostrum, hunc vt diximus colloquium instituẽtem de martyrio cum quibusdam nobilibus, eique, remotis arbitris, in aurem dixit, quæ noua Fuscimo allata essent, ea nobilibus illis patefaceret, si putaret eos non conturbandos; sin secus, taceret. Tum ille: Mihi hæc cura incumbat: nam ita sensim rem instillabo illis, vt timori nullus sit futurus locus; nec restringam ardorẽ sponte ardentium, sed potius adaugebo. Paulus verò abiens reuertit ad Patres, qui in alia quadam domo versabantur, eisq; eadem nunciauit. Quo facto, amplexus Patres fratresq; non sine omnium lacrymis, abiit ad ades nostras, quibus excubitores erant attributi: nec aliud ibi expectabatur, quam vt licetores aduolarent, & omnes ad necem raperentur. Interea P. Organinus de omnibus certiorẽ reddendum putauit P. Viceprovincialem, cui scripsit in hunc modum: Epistola, quam ad R. V. nunc transmittimus, magnum & generale gaudiũ, tum pro ipsa, tum pro Reuerendissimo Episcopo, tum pro omnibus Societatis hominibus denunciat. Heri sub noctem Fuscimo venerunt litterę ad Mariam de Ciuan, a quodam eius nepote scriptę, in quibus habebatur, illo ipso die Gibonoscio a Rege mandatum, vt omnes Patres interficeret. Paulus Amacusa insolita quadam læticia exultans hoc nuncio cognito ingressus ades nostras dixit: Tandem Patres & Fratres carissimi tempus illuxit profundẽ di sanguinẽ pro illo Domino, qui amore nostri profudit suũ. Quo audito, magna consolatione cœpimus interioris hominis preparationi attẽdere. Quoad exteriorẽ verò, exemimus ex arcibus certas tunicas, pallia, & lineas vestes cũ stolis, vt cum hoc habitu in theatrũ, velut germani Societatis filii, & veri Christi serui, ac diuinę legis prædicatores prodiremus. Tantaq; omnes incessit læticia a Domino cõmunicata, vt verbis eã nequeam exprimere. Ac sanè

agnoscimus hunc vnum esse effectum gratiæ, quæ contumeliosis
 tionibus & sacrificiis, quæ P. N. Generalis & R. V. hoc reponere
 diuinæ Majestatis gloriam pro hac provincia fieri curauit, impo-
 trauius. Multo autem major ad hoc gaudium nostrum facta
 accessio, dum animaduertimus, omnes hos quoque Christianos
 paruos quam magnos paratos ad nos imitandos, & ponendos
 pro illo, qui sua posita redemit omnes. Id modò verèbamur quod
 alii quidam dictabant), ne apud Deum indigni palma tam
 riola haberemur. Omnes autem excelluit verus ille athleta
 sti Iustus Vcondonus: Aderant quoque ibi alii generosi equites,
 filii Genofoin, qui est vnus è quatuor aula præfectis, & minimus
 filius, nomine Constantinus, hucusque à nobis non discessit.
 præterea, & inter eos multi nobiles, continenter ad nos mittunt
 epistolas & nuncios, promittentes se promptos ad succurrendum
 nobis, vti Patribus & Magistris suis, quando opus erit. Magister
 huius feruoris in istis neophytis partim attribuius sancto
 cramento Chrismaris, quo paucis antè diebus à Reuerendissimo
 Episcopo sunt consignati. Non possum hîc silentio prætere-
 re petitione Iacobi & Ioannis, qui opellâ suam præstant nobis
 feruendo sacris. Hi enim quia firmiter decreperunt idè nobis
 re discrimè adire, petuerunt à me in Societate nostrâ prius ad-
 ti: Quibus respondi, si contingeret eos mecum occumbere, fore
 rum fore felicissimam: si non, me cum R. V. de illorum delictis
 acturum. Hæc est summa epistola P. Organtini.

In regno Giamaco, quod vnus diei intervallo abest Mea-
 vrbs Nara, in his regionibus per celebris, ob sectas diabolicas
 in ea florent. Ad huius vrbs Academiam mandato P. Vicepro-
 uincialis missus est è fratribus nostris Vincentius, vnus ex opti-
 concionatoribus & interpretibus huius provincie, vt plenius
 ibi hauriret gentilium errorum notitiam, ac deinde de eorum
 bus concionatores nostros accuratius informaret, atque ita
 lius mendacii magistrum omnes redarguerent. Dum verò in
 studium incumbit, ecce affertur ad eum epistola, qua à fratre
 stro quodam certior fit, si cum cæteris Patribus velit esse
 ceptus martyrii, primo quoque tempore aduolet. Hoc nuncio
 gnito Vincentius licet à natura pusilli & angusti animi, mox
 se collegit, ac nulla mora interposita omnia sua ita componit,
 prima luce sequentis diei præsto esse posset. Hospes id videns,
 magno cum amore complectebatur, omnibus modis nititur
 persuadere, ne Meacum antè se conferat, quam exitum cognoscit
 tragædiæ: temeritatis quippe magnæ esse se in fauces mor-
 immi-

immittere, quando facillè declinari possunt.

Frater gratias homini egit, pro singulari in se amoris affectu: eumque docuit, mori pro lege Christiana, quam annunciarer, nō modo non sibi vllum afferre fastidium, sed voluptatem animi tātam, vt beatum se reputaret, si pro ea sanguinem profundere possit: quoque notior esset sua professio, hoc majorem se meritum ignominiam, si omnes alii de Societate cum palma martyrii hac vita excederent, ipse verò solus in vita superesset, & alicubi delitesceret. Atque ideo, si Rex prædicatores Euangelicos morte afficeret, se meritò debere esse primum. Denique hospes, vidēs eum tam constantem in suo proposito, equū cū aliquot sociis, qui comitarentur, illi attribuit. Discessit itaq; summo manè, cū animo tam confirmato pro Christo vitam profundendi, vt quotquot in itinere milites occurrerent, eos sūi capiēdi causa existimaret emissos. Denique cū ad villam Meaco proximam peruenisset, post actas mille gratias, socios cum equo ad hospitem remisit: iter deinde suum persecutus sub vesperam duodecimi Decembris attingit Meacum, cumque rectā per medios excubitores rēdere vellet ad domum nostram, ab amicis impeditus est, & quasi vi deductus in ades, in quibus degebat P. Organtinus.

Hoc eodem die nunciatum est Patribus Franciscanis, Regem in ipsos mortis dictasse sententiam: qui eo puncto temporis præclare demonstrarunt, quantos in sanctæ religionis schola progressus fecissent: neque enim solū non mæsto animo hunc funestum nuncium excepere, sed ingenti gaudio cum quibusdam aliis Christianis ad mortem se compararunt. Quod melius intelligitur ex parte vna litterarum, quas Pater F. Petrus Baptista, Franciscanorum Commissarius Meaco, dedit ad P. F. Augustinum agētem Nangasachi.

Circundati sumus, inquit, intus & foris custodibus, & sententia mortis in Christianos nostros lata est: & ideo nomina eorum annotata sunt. Primo die, quo custodes nobis attributi sunt, confessi sunt de peccatis: sic vt totam noctem frater Franciscus & ego in audiendis confessionibus consumpserimus: nam ex primario quodam Christiano cognoueramus nos omnes postero die vita priuandos. Ante ortam lucem dixi sacrum Missæ, & communionem fratribus aliisque quinquaginta Christianis porrexī: arbitratus eam esse extremam: deinde omnes nos preparauimus, accepta in manus cruce, ad ponendā vitam pro Christo. Eo die ante prandium, multi Iaponii aduenēre, & per totam domum discurrere, & post eos quidam Gibonosciū Gubernatoris

Meacensis Substitutus, educens secum Leonem, Paulum, Theobaldum, Venturam, & Gabrielem, nostros prædicatores, eosque detinuit. Ignoro, quis exitus rei sit futurus. Aiunt, quod vel tradidit nos, vel remittet ad Philippinas. Sed nos, gratia diuina adiuvante, paratiores sumus ad vitam deferendam pro Christo, quam ad repedandum in Philippinas, nisi ego tanto bono digneremur. Frater noster F. Martinus eiusdem est animi & spiritus. Deus benedictus.

QUOMODO REX DECLARAVIT IN SENTENTIA CONTRA PATRES LATA, NON COMPREHENDI PATRES SOCIETATIS.

CAPVT IIII.

DVM nostri cum cæteris Christianis in singulas hæreticæ præstolantur ministros iustitiæ, ipsamque mortem. Dominus noster arcano suo consilio inivit in cor Gibonosci efficaciter desiderium liberandi Societatis homines, corumque discipulos: & ideo sponte, a nemine nostrorum aliorumve impulsus, ad duodecimum Decembris diem Regi locutus est in hæc sententiam.

Hæc Excellentia V. mihi mandavit, vt de medio tollerem omnes Patres: nunc aueo cognoscere, quos nomine Patrum comprehendat, num illos quoque qui cum naui Lusitanorum aduenere, & si placet, rationem quoque noxæ ab iis commissa publicè præscribat. Respondit Rex: Nescis tu, ab illis hominibus, qui cum naue Tozzana appulere, Hispania subjugatum esse Mexicam & Philippinas? Iam, vt eadem via & ratione Iaponiam in suam redigant ditionem, præmiserunt hos suos religiosos, ad explorandas has regiones, & deuinciendos sibi per prædicationem populos, deinde secuturi cum ingenti & valida classe, vt per antea subornatos sequaces Christianos aperto Marte omnia regna inuadant. Decem iam anni exacti sunt, quod legem illam prohibentur; & illi de Societate meo edicto parent, unde ergo hi noui homines prodeunt, & prædicare audent, quod nolo, & statum Iaponiæ euertere & labefactare? nunquid hoc patiar? Respondit Gibonoscius, iustas esse suæ Excellentie rationes, ac verum esse, quod de Societatis Patribus dixisset: addens præterea, ex industria, alia quadam, quæ facerent ad mitigandum Regis animum in Societatem. Quoniam igitur Taicosama tunc apertè demon-

demonstravit, se nulla re offensus à Societate, mox subiunxit: Quia interpretes noster (is est, ut diximus, P. Ioannes Rodriguez) nullo hoc nuncio fuerit commotus, ex nostra parte celeri nauigio cures ei significari, ut cura omni solutus sit; & seni illi, qui Meaci degit, ut sit animo tranquillo & quieto. Ignouit quoque Patribus Nangasachanis, Episcopo, omnibusque iis, qui cum illo in eius conspectum venerant. Hoc responso accepto Gibonoscius ilico curauit aduocari Christianum quendam, nomine Iacobum, què informatum de rebus à se apud Regem actis amandauit Meacum, cum mandato ut omnia exponeret P. Organtino, & suo Substituto imperaret, ne amplius ad domum nostram vlla haberentur excubia. Inde Iacobus Nangasachū abiisset, ad reddendum certiorum P. Ioannem Rodriguez, & reliquos, de rebus à Rege ordinatis: sed cum deprecaretur Nangasachanam protectionem, subiunxit Gibonoscius, ut rem commendaret alicui alteri sibi æquali; cum enim negotium sit à Rege commendatum, nihil esse cunctandum. Iacobus, ut Meacum tenuit, Gibonoscii mandata Patribus exposuit: qui obstupefacti, mirari cœpere diuinam prouidentiam, qua nimirum perfectum sit, ut homo Ethnicus nostrorum patrocinium coram Rege susceperit. Ac mox custodia omnis ab adibus nostris submota est. Pater autem Organtinus Iacobum cum litteris ad Gibonoscium remisit, quibus pro humanitate tanta immensas gratias egit, qui, ut gratas sibi fuisse indicaret, nunciari iterum nobis mādauit, ut omni cura & metu vacui viueremus.

Ceterum, cum Societatis homines exploratam haberent inconstantem Taicosamæ naturam, in omnem euentum se omnes comparabant.

Posset hîc aliquis à me sciscitari causam, cur Rex comprehendere noluerit nos in hac sententia, cum tamen prædicemus Euangelium, & cum tot collegiis & residentiis trecenta millia animarum in Christi fide & vera pietate foueamus & alamus. Huius questionis solutio, etsi colligi queat ex supradicto Colloquio Regis cum Gibonoscio instituto, tamen ut clariùs intelligatur, addo principalem causam fuisse Dei prouidentiam, qui suos thesauros distribuit, iuxta profundum & impenetrabile suæ sapientiæ iudicium, cognoscensque quid cōueniat ad salutem suorum electorum, pro benignitate paterna omnia dirigit ad maiorem suam gloriã. Vnde sua diuina maiestas sciens seminatorem Zizaniorum per occasiones supra allatas fideles perturbatione quadam affecisse, voluit omnipotenti manu sua hoc bonum inde elicere, ut bona

voluntate laboribusque Patrum Franciscanorum remunerari
(nempe ut sex agentibus in Meacensi regno aditum daret ad
mam martyrii, atque ita eorum & quorundam aliorum sanguine
hæc noua Christi vinea irrigaretur: quinque vero reliquos pro
mitteret regno pelli) ut, inquam, hoc consilio modicum discolor
semen, quod poterat magnum adferre Ecclesiæ huic detrimentum
extingueretur. Magna quoque Dei prouisio liquet in eo, quod in
sententia mortis in nos lata executioni mandata non sit: quia quæ
tum conijcere licet ex promptitudine plerorumque omnium Chris-
tianorum pro fide occumbendi, deinde ex affectione eorum ad
ad Patres Societatis, si Rex idem tentasset cum nostris, magis
rerum omnium conuersio ac tumultus inter Christianos exten-
set. Si autem rem totam ad humanæ rationis calculos exten-
uolumus, aio tribus rebus Taicosamam reuocatum fuisse a
tentia in nos proferenda. Primum est modus, quem nos
continenter tenuerunt, ut dictum est, ne illum irritarent, quæ
mum eius eousque mitigauit, ut Domini quidam in suis statibus
Residentias constitui voluerint, non secus, atque si profusus es-
mus cum Taicosama reconciliati. Alterum est aduentus Episcopi
pi ad visitandum illum, & responsum Proregis India Orientalis
ab eo allatum; quo, quantum intelleximus, manus eius ornata
sunt ligata, sicut & ipse factus est Gibonoscio, quando ei sceleratam
tiam suam de supradicto Regis decreto exposuit. Tertium est
commercium, quod habet cum Lusitanis, quo existimauit tam
commoda inferri Iaponiæ, ut hac de causa potestatem dedisset
nostris commorandi Nangasachi, & Ecclesiam ædificandi. Ad
uerebat autem facillè hanc negotiationis Societatem ab
ptum iri, si nostros omnes eodem condemnationis telo conuicti
dissent.

Atque hæc sunt causæ, quas Rex ipse ore suo commemorauit
Gibonoscio, itaque & ad Tarazauandonum Nangasachianum
Gubernatorem misit informationem, quamuis & aliam ex
dato Regis ad eundem miserint Præfecti aulae.

Et si negandum non est, plurimum opis in hanc rem con-
tulisse industriam, qua P. Viceprovincialis utitur cum Do-
nis aulae, ad conseruandam eorum in nos beneuolentiam: nam
ut apparuit in Cicugendono & Gibonoscio, Dominus Deus
illis tanquam instrumentis subinde utitur ad defensionem
nostram.

QVID ACCIDERIT NANGASACHI, EIVS-
QVE TERRITORIO, POSTQVAM REX
mentem suam declaravit.

CAPVT V.

CVM Rex mentem suam in hoc negotio modo iam dicto aperuisset, misit ad Fazamburum gentilem & substitutū Tarazauondoni fratris mandatum, vt Patres Franciscanos intra paucos dies Meaco abducendos Nangoiam, vbi ille sedem suam habebat, inde porrò duceret Nangasachum in crucem agēdos. Cum hoc mandato allatum est & decretum Præfectorū aule, in quo Fazamburo animus Regis exponebatur, mandabaturque ne vllum Patrem prædicandi Euangelij causa sineret Nangasacho proficisci Meacum; multo autem minùs permitteret intra fines suæ gubernationis eiusmodi prædicationem institui. Accepit his litteris Fazamburus curauit vocari substitutum, P. Ioannem Rodriguez, & alios duos eiusdem regionis, omnibusque voluntatem Regiam patefecit; mandauit quoque duobus Nangasachanis, vt seuerè prohiberent, ne vllus Iaponius Ecclesiam adiret, nulli itè catus à Christianis vel aliæ res externæ institueretur, quæ ab Ethnicis notari possint. P. Ioanni deinde etiã atq; etiã inculcauit, ne nostri prædicandi gratia varia loca obirēt, nec rumoribus causam darent; alioquin apud Regē tum nostros tum omnes Christianos periculum capitis fortunarumque omnium facile adituros. Denique commisit substituto, moneret tres Patres Franciscanos Nangasachi degentes, vt breuissimo quoque tempore, Collegio Societatis etiam omisso, reciperent se in nauem Lusitanorum; sic enim expedire ipsis Patribus, Governatori, & vbi, et si libentes volentes nollent parere, accerseret Capitaneum, si quis eos vellet recipere: Quod si verò aliquis fuga elaberetur, eum curaret inquirendum, consignandumque Domino loci, in quo inueniretur. P. Ioannes Nangoia reuersus informauit P. Viceprovincialem, & ceteros de nostris; qui molestius, quam cogitari potest, hoc mandatum exceperunt. Fuit enim Viceprovincialis, coactus instructionem in omnes Iaponiæ angulos transmittere, quemadmodum cum fidelibus agere debeant, reuocareque illis in mentem, hoc esse tempus, quo in omnes futuros casus armati esse debeant, eoque applicarent magnum aliquem numerum sacrificiorum quotidianorum, ieiuniorum, & disciplinarum, ad impetrandum a Domino robur viriliter resistendi hostium coactibus.

Substitutus

Substitutus Fazamburi mandata de P. Franciscanis est ex-
tus: simulque sub pœna vitę cauit, ne vllus nauta eos reducere
terram. Præterea Viceprovincialis curauit agi cum Dominis
Armenis & Omurano, vt viderent, qua prouisione opus esset
tempore circa nostros in eorum ditone agentes. Respondens
dicti Domini sibi videri, tempori non nihil seruendum; expectans
vt pietas Christiana intra priuatos parietes non nihil delectetur
modò ne omittantur, quæ necessaria sunt ad salutem Chris-
tianorum. Nec voluit Dominus Armenis (in cuius statu extat
seminarium) consentire in mutationem a P. Viceprovinciali de-
signatam, nempe, vt domus illa centum coque amplius alumnos
transferretur Amaculam, locum longius remotum, & Neuma-
tus (qui triginta habens tyrones intra sex menses erat dissolu-
tus) Amacula transferretur ad ipsius statum. Neque ab hoc pro-
posito, in tam præsentis periculo, potuit dielli. Tantopere autem
semper complexus est illud seminarium, vt abiens Coraui, per-
truo suo, qui gubernationem status susceperat, commendaretur
si nouum aliquod edictum a Taicosama veniret, præ omnibus
seminarij incolumitatem tueretur.

Augustinus agens in regno Coraiano, simulatque rumor
hac persecutione ibi increbuit, certum hominem ad Vicepro-
uincialem amandauit, qui ei operam omnem & studium suum offer-
ret, & certiora ab eo cognosceret. Idem fecere Domini Naga-
cho finitimi, tam gentiles quam Christiani, mittentes ad
quosdam qui P. Viceprovincialem solarentur, eisque omnia
officia & auxilia offerrent.

QVEM AD MODVM SECUNDO NOMINA
CHRISTIANORVM, QUI CVM PATRIBVS
Franciscanis agebant, descripta sunt.

CAPVT VI.

GIBONOSCIVS perspecta voluntate Regia, Substituto
Meaco euocauit, eique præcepit, vt in schedulam vnã re-
ferret omnium Christianorum nomina, qui cum Patribus
D. Francisci familiariter agerent. Is Meacum regressus, nomina
eorum à Patribus exegit, & in scriptum relata sunt septusaginta
capita supra centum, e quibus non erant, quos Gibonoscius ve-
lebat. Et quia Substituto illi videbatur numerus magnus, cursum
curauit exigi tantum nomina eorum, qui cum ipsis Patribus age-
rent: vnde ad Gibonoscium non est allatus catalogus nisi capiti-
qu-

quadraginta septem. Qui numerus cum iterum ei videretur equo maior, voluit ab iis ipsis, quorum nomina conscripta erant, inquiri: verumne esset, ipsos Patribus Franciscanis esse familiares, & si negarent, deleri eorum nomen, si fateretur, manu sua nomen proprium exararent.

Minister quidam, cum, nescio quo casu, vtramque schedulam à Substituto nactus esset, cœpit nomine Gibonosci promiscuè à singulis petere, num essent Christiani: Christiani, existimantes se quæri ad martyrium, intrepidè omnes responderunt, se esse, subscribendo more in Iaponia vsitato. Quæ non obscura fuit fidei eorum probatio: credebant enim, ne vnum quidem ex iis, qui subscripsissent, necem euasurum. Deniq; Substitutus schedis receptis, ex omnibus selegit tantum duodecim.

Nihil aliud in hoc negotio vsque ad trigesimum Decembris actum est. Cuius rei causa alia nulla fuit, quàm quòd Gibonoscius aliiq; in aula confidebant se Regi persuasuros, vt Franciscani Patres nece exempti tantum exilio multarentur. Verum Iacuinus medicus id minimè ferens, die iam nominata aditum quæsivit ad Regem, iam profectionem Ozacam parantem, eiq; persuasit rationibus multis, nò Philippinorum modò Patrum, sed eorù quoque, qui illis familiariter adhæsissent, castigationem non esse longius prorogandam. Quare Rex iterum Gibonoscio commisit executione lætæ semel sententiæ. Qui suo Substituto præscripsit, vt quinque Patres Franciscanos cum 12 discipulis domi suæ in vincula conjiceret, quo aliis Ozaca venientibus edicto regio fieret satis. Abiere ministri ad comprehendendos iam dictos in domum Franciscanorum Patrum, & dum ordine singulos è duodecim annotationis euocant, abest fortè vnus, nomine Matthias, qui agebat dictorum Patrum obsonatorem. Cum non appareret, cœperunt ministri vndique clamare: Vbi est Matthias? Prodeat Matthias. Proximus ostio Patrum habitabat quidam Christianus eodem nomine: qui audito nomine Matthiæ, extemplo se obtulit ministris, dicens: Ecce tibi Matthiam. Etsi non sim, quem quæritis, sum nihilo minus Christianus, & horum Patrum amicus. Hoc satis est, responderunt ministri, nec enim opus est perdere oleum & operam in quærendo altero. Et sic eum socium abduxerunt. De quo cum sancta quadam inuidia videretur dici posse: *Cecidit fors super Matthiam, & enumeratus est cum vndecim.* atque ille cum magna gratiarum actione tam felicem fortunam & conditionem suscepit: Alter vero Matthias amplius quæsitus non est.

Ultimo Decemb. Rex, vt Ozacam peruehit, iussit Patrem Franciscanum

Franciscanum

ciscanū eiusque Socios, ibi reventos, vt diximus, amandari Meacum. Nondum Ozacæ submoti erant ab ædibus nostris excubantes: nam cū Gubernator à Rege acriter reprehensus esset, ob inuicem libertatem Christianis concessam, non ausus fuerat sine eius licentia submouere, etiam si declarasset, non esse sibi propertum quidquam moliri in nostros. Qua de causâ Gubernator parauit Meacum quoque mittendum fratrem Paulum Michi, cum Iacobobo & Ioanne, qui erant duo illi, quos supra diximus fuisse album relatos. Non constat, an gubernator id fecerit, ne videtur à nobis pecunia corruptus, an certè impulsu magni amici Fascigauæ, qui volebat nostros eandem subire aleam.

Primo igitur die Ianuarij Anni 1597 omnes iam nominati in viam dedere versus Meacum: quo cū peruenissent, P. Organinus certos homines submisit ad Gibonoscium, si qua via nostris liberari possent: existimabat enim hanc curâ se illis debere, quod per errorem Ozacensis gubernatoris contra voluntatem Regis vincula coniecti essent. Respondit Gibonoscius, dolere se de hoc felici hoc casu, sed non videre medelam: nam inquit, si alioquin Regem, existimantem nullum de Societate fuisse Ozacæ, forecū inflammatus iterum omnes iubebit agi in crucē. Quidam nobilissimus Christiani, conscii contra voluntatem regiam tres liberos nostros rapi cum aliis ad necem, ministrum quendam Ozacensis gubernatoris conati sunt suapte sponte magna auri argentique largitione in suam sententiam trahere. Sed Dominus Deus, qui decreuerat hoc beneficium præstare iis, quos pro sua occulta sapientia elegerat, non passus est, eorum diligentiam suam consequi effectum. Atque ita dictus minister, contra similitudinem Officialium nostrorum, qui conspectu donorum facillè molliuntur, semper se declarauit inexorabilem, & silice duriozem. P. Organinus, vbi id cognouit, dictos Christianos reprehendit, ne assuescerent ad hanc rationem agendi, licet ex alia parte admiratus sit eorum studium & pietatem. Paulus quoque, hæc omnia intelligens, magnas Deo gratias egit, hunc conatum nostrorum exitum fuisse, coque confidentius cœpit se comparare ad martyrium. Et post dies aliquos iisdem Christianis scripsit, dolere se ob labores ab eis ad se liberandum impensos, idque in hæc verba: Hicne amor est, quo nos complectimini? fieri ne potest, vos me hoc immenso Dei fauore, de quo exultare & collaudare infinitam Dei bonitatem debetis, velle priuare?

MORTE XXVI. CRUCIFIXORVM. 319
QUOMODO OMNIBVS AVREM VNAM
PRÆCIDERINT, ET IN CARRO PER LV-
dibrium circumdlexerint.

CAPVT VII.

ALYERA Ianuarij sub noctis crepusculum epistola à Gibo:
noscio allata est ad substitutum, qua mandabatur, vt postero
die edictum Regis contra Franciscanos eorumque socios
exqueretur: tribus verò illis de Societate non se implicaret, re-
linquens eos in potestate ministri Gubernatoris Ozacensis, qui
eos adduxerat. Paulus frater optans reliquum vitæ tempus impê-
dere in verbo Dei prædicando, quod iam multis annis fecerat,
cepit in carcere sermonem instituere cum custodibus & gentili-
bus incarceratis, de sanctæ fidei mysteriis, ac singulari quodam
sensu de Domini nostri passione & martyrij excellentia. In his au-
tem sanctis sermocinationibus totam consumebat noctem, om-
nibus auditoribus stupore attonitis ob zelem & efficacitatem di-
centis: ac duo ex ipsis conuersi, se baptismum suscepturos promi-
serunt. Deinde sequenti die manè omnes, numero 24, manibus
post terga reuinctis pedites deducti sunt ad plateam quandam
Meaci superioris, vbi omnibus abscissa est particula ex aure sini-
stra. Quod Gibonoscius forte fieri procurauit (etsi Rex mandasset
vtramque aurem præscindi cum naso,) quòd nonnulla spe teneret
liberationis omnium. Cumque particule aurium, quæ erant
nostris resectæ, à quodam Christiano, (cui nomen erat Victoris, &
Ozacano Gubernatori erat à Secretis, ipsosque Ozaca digressos
comitatus fuerat) cum à carnificibus in terram abjicerentur, sunt
collectæ, & ad P. Organtinum allatæ: quibus conspectis, & in ma-
nus sumptis multas lacrymas, partim ex commiseratione, partim
præ gaudio profudit, dicens: Ecce tibi primitias Societatis in Iap-
pone: ecce laborum fructum, ecce flores nouæ huius Ecclesiæ, quos
Domino humiliter offero: adiunxit & alia, quæ præsentibus ma-
gnam vim lacrymarum excusserunt.

Auribus resectis, iussere omnes reos, secundum priscum Iapo-
nia morem, ascendere carros, sic vt terni in singulis carris es-
sent: nostri verò erant in postremo cincti militibus Gubernato-
ris Ozacensis. Spectantis populi numerus erat infinitus, non in
vius modò, sed etiam in fenestris & tectis. Præferebatur carris in
oblonga perrica tabella, quæ continebat reorum crimen & sen-
tentiam, hac verborum forma: *Quia hi homines ex Philippinis ve-*
nerunt quasi Legati, & tamen remanserunt Meaci vt legem Christianam
diuul-

diuulgaret, quod ego superioribus annis illis seuerè prohibueram, ut omnes unà cum Iaponiis, qui Christiana Legi nomina dederunt, deo tollantur: itaque hi viginti quatuor crucifigentur Nanzasabi, quoniam rursus di. Tam legem in futurum tempus prohibeo: omnia norin; Gmando, ut fiat executio. Si quis autem edicto meo non parum cum uniuersa familia sua multabitur. Anni primo Cheicij, ad Lunam undecime Luna.

Pater F. Petrus Baptista Commissarius, horum Christi militum fortissimus Dux, tum ad suos animandos, tum ad solandos Christianos, qui ad hoc spectaculum concurrerant, elata voce, et Hispanicè, nunc Iaponicè, quantum poterat, adhibito quoque corporis gestu & motu, concionabatur. Frater autem Marcus & F. Franciscus magna cum modestia & humilitate, atque si eam Deitribunali consistenter, procedebant, diuinæ misericordie se multa deuotione commendantes. Illud verò spectatoribus partim lachrymas elicuit, partim magnam admirationem atque uideri in hoc numero tres adolescentulos, (qui Patribus Franciscanis in sacrificio Missæ inseruierant, ac maximus quidem quatuordecim circiter annorum, minimus undecim) plenos gaudio, vultu angelico, manibus, ut diximus, à tergo colligatis, et hilari voce accinentes Dominicam orationem, & salutaris Angelicam, aliasque orationes. Ac minimus quidem, nomine Iudonicus, cum ad eum adhuc in carcere agentem gentilis quidam primarius venisset, spondidissetque, se eum liberaturum, & renunciare baptismo, audacter respondit: Imò tu etiam debes Ieri Christianus, siquidem aliud medium non est ad salutem conueniendam. Dum verò hi Dei serui in hunc modum per Meas circumducuntur, nonnulli Christiani, accensi desiderio eandem cum illis ignominiam mortemque perferendi, rogabant militem, ut & ipsi conjici possent in carros, sed neutiquam assenserunt.

Tandem ad carcerem, unde excesserant, reducti sunt: cumque è carris desiliissent, Paulus adiungens se Patribus Franciscanis eosque amplectens, magnas gratias egit, quòd sub eorum tantum beneficium à diuina misericordia consecuti essent: quod ex re obstupescerant milites & aurigæ, inter se dicebant: Unde hoc genus hominum talia agentium? Vbi terrarum possent inueniri qui perinde ac isti exultent in probris & contumeliis?

Postera luce ex mandato Regis hæc prænobilis cohors impedita iumentis traducta est Ozacam, ibique per vias ignominiosè ad spectaculum proposita: sic prorsus, ut gentiles ipsi commiseratione moti tenere lachrymas non possent, sed inter se admutum uer-

res dicerent: O rem ab omni ratione alienam, O iniustitiam magnam! Ozaca denique delati sunt Sacai, ubi quoque contumeliose per urbem sunt deuecti. Postea rumor percrebuit Meaci, P. Organinum etiam cum Sociis à Rege ad eadem designatos: qui rumor tantos motus inter Christianos, flagrantem desiderio nobiscum occumbendi, excitauit, ut Gibonolcius metu impendentis tumultus coactus fuerit certum hominem amandare, qui singulos Christianos Meaci degentes suo nomine certiores redderet, Regio edicto non comprehendi nisi Franciscanos, eorumque familiares, & nullos præterea alios. Quo nuncio Christiani conqueuerunt.

DE FERVORE CHRISTIANORVM, HOE
TEMPORE IN OZACANA VBBE
degentium.

CAPVT VIII.

ANTE QUAM agam de profectioe nostrorum incarcerationum versus Nangasachum, operæ precium mihi facturus videor, si indicem, quis fructus, Deo auctore, ex hac persecutione fuerit consecutus. Percensebo tantum quosdam peculiari: nam generales facile colligi possunt ex supradictis. Prætermissis autem Paulo Sachendono cum aliis quibusdam Dominis, quorum antè mentionem fecimus, venio ad Victorem gubernatoris Ozacani Secretarium. Hic homo bonus, ut cognouit paucos quosdam de nostris ad eadem descriptos, non solum ipse se adiungere voluit nostris, sed etiam laborauit, ut vxor cum filiis in eandem Societatem asciscerentur: & idcirco ex ædibus suis, longius distans, immigrauit in alias nostris vicinas: cumque illi quidam dicerent, satis esse, si solus ipse se in discrimen vitæ coniiciat, respondit, nec coniugi nec liberis vllum maius bonum contingere posse, quam si huius vitæ vsuram pro Christo contemnât. Imo cum Pater quidam noster autor illi esse conaretur, ut superstes in vita remaneret, propter alios tyrones & teneriores, quos in fide Christiana confortare posset, sic animo turbatus est, ac si magna iniuria ab eo affectus esset. Breuiter, tantum Zelum & ardorem declarauit erga nostros hoc rerum statu, ut inde ab initio ad zes nostras venerit, & in iis diu noctuque continenter quasi manserit, donec Meacum abiit, comes fratris nostri Pauli Michi, ubi illi præstò fuit in carcere, & extra illum.

De Andrea Ongasauara iam dictum est, quanta promptitudine

Tom. ij.   X X   ne cor-

ne confessus fuerit se nostri hospitij esse Dominum, coniciens suamque familiam in certum vitæ fortunarumque discrimen, ministri iustitiæ duos Patres in domo eius deprehendissent. Cui nuncius adferretur, vnà cum nostris quosdam Iaponios moriturus appetituros, admodum exultauit, arbitratus horam adesse, quo suo desiderio faceret satis. Ortaque inter ipsum & Victorem nominatum contentione sancta, vter eorum inter paucos illos se deberet, probauit rationibus quibusdam, sibi iure felicem sortem deberi. Nec minus iucundum fuit, quod illi accidit cum suo Patre: vnde colligi facile potest familiæ illius mira pietas & religio. Habitabat hic Dei seruus cum dicto Patre fere octogenario, homine naturæ candidæ, & multis donis prædito, qui recentè diuinis aquis ablutus, nondum habebat magnam Christianarum legum cognitionem. Quamobrem Andreas confestim illi dextre patefacere rumores, qui per Ozacam ferebantur, ut quoque in omnem euentum paratus esset; atque in hæc verba est allocutus: Pater mi, tu nescis adhuc, quid sit Martyrium. Ego autem tibi exponam. Inter omnia dona & beneficia spiritalia quæ Dominus noster impertit suis cultoribus, palmam obtinet nomen martyrij; hoc est, si quis nullis probris, nullisque cruciatibus, sed nec morte ipsa, à Christianæ doctrinæ professione detorqueat. Qui ergo ad hunc tam sublimem aspirant gradum, merentur comparare se debent, vt amore Iesv Christi incensi, magna patientiæ significatione comparati sint ad tolerandos omnes iniuriæ, damnum omne, omnemque iacturam. Ad hæc verba læta expallescens: O puerilis homo, inquit, tunc ista mihi audes ornere? an ergo patiar me tam leuiter mactari ab hominibus secularibus? nunquid, cum videro violentam inferri manum Patri spirituali, manus cingulo implicatas tenebo? nonne hæc foret iniqua vancordia? Ferebat bonus senex ex vsu patriæ semper pugnantem, sed hoc sermone adiunxit & gladium, atque ita instructus & inflammatus cœpit sursum deorsumque ambulare, & in hæc verba erumpere. Veniant, veniant peruersi illi homines, & contredent Patres, ego tuebor eos his armis, donec & enses & brachia mihi confringant; & tunc si vitam mihi ademerint, martyrii generosam pugnam esse meruero. Deinde, cum paululum contredisset, iterum erigens se in pedes, nunc enses strungebat, nunc brachia nudabat, nunc in vtrumque latus se agitabat, aliosque gentium hominum ad conflictum se parantium edebat. Andreas animam uertens bonum senem parum esse suæ doctrinæ capacem, aliosque consilij sui rationes iniuit, nempe, vt in alias ædes eum transferret.

ret, ne contingeret aliquid ab eo fieri Christianæ patientiæ non factis consentaneum: ac denique cum debita reuerentiâ ei dixit: Non ignoras, mi Pater, familiam nostram in Iaponia esse notissimam propter officium, quod gerit in institutione morum rituumque aulicorum. Atque ideo, quia ego certò decreui vitâ pro Christo profundere, rogo te, vt cum minimo meo filiolo recipere te velis in locum magis securum, vt neque disciplina nostra neque progenies fortè extingatur. At senex grauius hac oratione offensus institit: O hominem omnis iudicii expertem, itane tunc hæc mihi obtrudere audes consilia? nunquid iuueni prius moriendum, quam decrepito? Qua fronte coram hominibus id tolerabo: quomodo vitam rraducere potero cum tanta ignominia? Tu, per me licet, seruandæ familiæ ergò abdas te in angulum: ego nõ nisi post contritum hostium caput, martyr esse decreui. Hoc responsum magno mœrore affecit Andream, sed Deus tandem eum consolatus est: nam senex, animaduertens quãto studio nurus pro se & locru sua consueret vestes quasdam, quarum vsus decentior esset, si quando agerentur in crucem: quamque alij in familia ardentur se occuparent in reparandis Rosariis & reliquiarum sacrarum thecis: sæpius quoque in audiret voces illas iterari, Benedictus sit Dominus, qui ad hoc temporis punctum nos deduxit: tãdem petiit, quid sibi vellet hic apparatus: & cum omnes responderent, se hæc ornamenta parare pro sancto martyrio, subiunxit senex: & mihi constitutum est vobiscum occumbere, abiectoque ense, arripuit Rosarium, pieque recitauit. Hæc fuit actionis istius catastrophe.

Omito iam breuitatis causa multos alios genere nobiles, qui ore & nunciis sanctum animi sui propositum moriendi pro Christo, si quando in nos vel fideles omnes persecutio excitaretur, nobis aperuerunt: id tantùm dico, eo usque ardorem illum tum in viris tum in feminis progressum, vt Societatis homines coacti fuerint obtestari illos, vt rem silentio premerent, donec opus esset, & rogarentur: si enim secus fiat, verendum ne te cognita Rex maiore ira effervescat, si videat tam multos genere nobiles Christianæ se aggregasse Ecclesiæ. Itaque non prius, quàm à ministris Tacitosam quasi essent, profiterentur libere se esse Christianos, & ad seruendum suæ Excellentiæ faciles & promptos in iis omnibus, quæ cum fide Christi & vero Dei cultu non pugarent.

CAPVT X.

PORGANTINVS simul atque Ozaca peruenit Meacum sit fratrem quendam ad Iustum, qui eum commone faceret edicto Regis. Quo ex nuncio tantam cepit voluptatem, ut præ gaudio vix se caperet, dum videret tandem obligationem vna cum Patribus moriendi. Itaque confestim Fuscimum abiit, ut Cicugendonum, à quo habuerat sustentationem, conueniret. Quò ut peruenit, in cubiculum secretorum Domino illo digressus, mentem suam patefecit, eique obtulit vasa, continentia liquorem dictum Cia, in Iaponia nobilitate (æstimabantur autem vasa illa quatuor vel quinque scutarum millibus), ut pro suo arbitrio post mortem suã de iis ageret libuisset. Hoc sermone attonitus Cicugendonus, tandem Miror equidem tuam constantiam: sed scias me præsentem quando rex iram inflammatus fuit in Patres: omnis autem indignatio ferebatur tantum in illos Philippinos, eorumque fratres: ex quibus si es, ægre poteris liberari, sed non sub nominis Christiani. Fortè, inquit Iustus, Dominatio vestra quitur consolandi mei causa. Ne dubita, respondit Cicugendonus: nam suo ore Rex disertè dixit se non velle procedere contra Patres Societatis. Ad hoc responsum conuenit Iustus, rebus confectis ab eodem Domino deductus est in primam aula latii, vbi in multorum præsentia idem reperit, & circumstantibus plurimùm Iusti virtutè, prudentiã, & fortitudinem collaudauit.

Scriptum fuit anno proximo superiori, inter aulae Principis duos filios Præfecti Genosoli Regi carissimi sacramento baptizatos fuisse: qui diuina opitulante gratia ita corroborati sunt in fide, ut à Christianis pro columnis Christianæ religionis habeantur. Eorum maximus, nomine Paulus Sacandonus, viginti ætatis annum agens voluntate Taicosamã adit statum Patrum præterea à Rege obtinuit præcipuum propugnaculum regium, ba cum amplis redditibus. Cùm ergo hic Paulus, in dicto propugnaculo agens, intellexisset à Rege Patres omnes in eadem compactos, (fama siquidem creuit eundo) Episcopum quendam ex itinere reuocatum; famulos duos, cognoscendæ veritatis causa, amandauit; alterum Ozacam, alterum verò Meacum, quinquē leucis aberat, cui commisit, ut ibi hæreret, & quod

die se de omnibus rebus accuratè certiozem redderet. Postea autem animo reuoluens, quemadmodum remoto omni obstaculo ad coronam martyrij aspirare posset, cōsultum fore putauit sibi, cum octo famulis à fide & animi robore magis probatis adendum Patrem Fuscini degentem, dicendumque illi, se cogitare Orogaciam visendi loceri sui ergò, qui erat Dominus vnus regni: atque inibi, si de veritate famæ constaret, domum aliquam incolere, & totius tragædiæ exitum expectare. Deinde verò longius cogitando progressus, ac subuereri incipiens, se voto suo minime potiturum, si cum ordinario corporis cultu se martyrio offerat; licet enim se profiteatur nostrorum discipulum, nullum tamen ministrorū ausurum injicere in se manus: itaque constituit se radere, & habitum assumere clerici, cōsensus famulos, quòd omnes Christo nomen dedissent, exemplum suum secururos. Quoniã verò vnus eorum receter, hoc est à viginti tantū diebus, salutari aqua perfusus erat, de cuius constantia nō nihil dubitari poterat, Paulus clanculum illi dixit, quandoquidem nōdum satis ei exploratum esse posset, quid sit pro Christo mori, se potestatem illi facere domum reuertendi Respondit famulus: Quid ais Domine? fateor, nō multos abiisse dies, quòd ab Episcopo sim factus Christianus; sed per gratiam Dei satis intelligo, quanti facienda sit animæ salus. Quare si via martyrij omnium ad cælum breuissima est: non plucis hanc vitam, quàm paucillum cineris, fecero. Sacando vnus vehementer hoc responso gauisus, famulo illi donauit centū & triginta auteos scutatos ad inopis familiæ subsidium. Hinc in cubiculum secretum digressus, & ante sacram imaginem prostratus toto corde se Domino commendauit, diuinam Maiestatem interpellans, vt inter inuictos eius athletas annumerari posset.

Hoc ipso tempore litteras scripsit ad parentes suos & nutricem, quarum summa erat: Quandoquidem Patres Societatis occidenti essent pro Christi Euangelio, se quoque, vt Christianum, constituisse eandem subire fortunam. Et ne quis existimaret, ipsum tenere & leuiter morti se obiecisse, has litteras dare voluisse, etiam atque etiam obtestans eos, vt loco exequiarum, quas fortè pro se instituturi essent, ipsi quoque ad CHRISTI cœtum se adtingerent, & tunc ipsos verè huius facti sui causam intelletros.

Ad hæc, vt confessionis quoque beneficio meliùs ad hoc certamen pararetur, occultè se contulit Meacum: vbi fratri nostro, à P. Organtino ad eum inuisendi causa missò, cum sermo de hoc argumentò incidisset, dixit: In hac vsq; horã nomine potiùs sui Christi-

stiantis, quàm re ipsa: sed spero me diuina adiuuante gratia in
sterum serio emendaturum vitam meam, & quemadmodum eie
nit, rationes meas instituturum: quod si non fecero, rogo vo
seuerè in me animaduertatis. Meaco recedens voluit vnum et
cietate (cùm nondum constaret, an liberum nostris foret in
yrbe remanere) secum abducere, vt frequentatione sacram
pœnitentiæ rectius in inchoata illa piè & Christianè viuendi
suetudine perseverare possit.

Interea Ozaca reuersus est famulus, eò missus, ex quo cùm de
lus veritatem totius negotij didicisset, non minore merore, et
prius læticia, affectus est, vti ipse literis ad Viceprovinciale ab
que nostros datis significauit. Atque hæc satis sine de Secano
no. Veniamus nunc ad fratrem eius Constantinum, & vtrumque
consanguineum Michaëlem.

Quo die Ozaca Meacum ad nostros nuncius delatus est, re
edicto omnes nostros addictos neci, Constantinus & Michaë
nominati, tendentes ad propugnaculum Tambanum, in nostris
simul hospitium diuerterant; reque intellecta gratulabundi de
re: O quàm opportunè huc aduenimus! Operam certe hæc
omnem dabimus, vt, quantumuis tanto bono indigni, in num
rum martyrum accenseamur. Itaque deposito consilio perge
Tambam, vbi erat Sacadonus, vel Fuscimum, vbi erat Genofom
contulerunt se Meaci in abiectam quandam domunculam
bus nostris vicinam, præstolantes occasionem proposito suo
faciendi. Cùm verò in ea cum aliquot aliis nobilibus desistere
misit P. Organtinus vnum è nostris ad illos in pio suo iustitiam
confirmandos. Cuius exhortatione sic accensi sunt, vt coniectu
calum oculis immensas Deo gratias agerent, quòd palma tam
bilis consequendæ occasio se obtulisset.

Paulo post, vt solet fieri in eiusmodi rerum statu, alius rum
peruagari cepit, nondum in Christianos sententiam laram
ti autem ne ab amulis nomen Genofom hac occasione ad Rep
deferatur, quòd duos haberet filios Christiana sacra complecti
Quod audiens Constantinus, decreuit palam Patri suo, cui non
dum certò id innotuerat, patefacere se Christianum esse, sum
indicare sibi certum esse vna cum suo magistro P. Organtino
cumbere morti pro Christo. Quare manè Fuscimum iter
tuens, eò peruenit, cùm Genofom domo sua egressus tenderet ad
palatium: vbi Patri soli separatim breuiter rem totã aperuit. Ille
autem, quia summo iuuenem amore complectebatur, totum ad
hunc sermonem cõstitit attonitus; & in domum retracto dixit: Multi
cru

certò non constitit te Christianum esse. De P. Organtino potes-
 nùc esse securus; ille enim nò est in catalogo eorum, qui designa-
 ti sunt ad eadem. Id verò tibi confirmo, si a prædicatione & ba-
 ptismo suo non abstinet, haud longè à periculo abesse. Imò, vbi
 Rex mandarit omnes Christianos occidi, cogitare debet, me tibi
 non parciturum: satis enim multis, tum veteribus tum recètibus,
 abundamus exemplis parètum, qui edicto regio in proprios filios
 delinuerunt. Ad quæ Constantinus: Hoc ipsum, inquit, est quòd
 ego desidero. Quòd enim tibi patefeci me esse Christianum, non
 eo feci, quo me neci eximeres, sed vt à te omnia damna futura a-
 uerterem. Hoc responso audito Genesioin, subiecit, non nihil ex-
 spectaret, se postea longiorè ea de re sermonè habiturū. Ingressus
 ergo palatium, sedulò ex reliquis tribus aulae præfectis expiscari
 conatus est, in quo rei totius cardo tunc verteretur: cum que nihil
 certò cognoscere posset, domum rediit, vt conjugi suæ, adhuc ha-
 rum rerum ignaræ, separatim Constantini mentem detexit, &
 addidit, si Rex macari omnes Christianos mandarit, se suam manu
 jugulaturum filium: itaque ipsa quoque omni muliebri trepida-
 tione deposita animum virilem demonstraret. Vix verba hæc Ge-
 nofoin protulerat, cum ab amore paterno victus cœpit amarissi-
 mè lacrymari & conqueri de filio, appellans eum inhumanum &
 crudelem.

Interim Michaël, qui Meaci manserat, rædio affectus moræ
 longioris Constantini sui consanguinei, ipse quoque contem-
 dit Fascimū ad ædes Genesioin: vbi statim ab auia retractus est in
 secretū cubiculū, quæ ipsi conqueri cœpit de filio, quod sacris ba-
 ptismi aquis se ablui permisisset: mariti quoque iras & minas cõ-
 memorauit, & denique exposuit quanto in mœrore & dolore ob
 hanc rem ex materno affectu jaceret. Quæ vita mea erit, inquie-
 bat illa, si carissimis meis destituar filius, tantopere ab ingenuis
 moribus omniq; ciuilitate laudatis? Et si mea voluptas meum-
 que solatium eousque ab illis pender, vt noctu diuq; mihi, velut
 venustissimi quidam flores, ob oculos obuersentur, quid misella
 agam sine illis? quis doloris aculeus transuerberabit pectus meū,
 cum audiero paternis manibus amantissimorum liberorum pro-
 fundi cruorè? Heu me, quomodo hic spiritus vitæ incolumitateq;
 tueri poterit in corpore? Inter hæc verba, multum lacrymarum
 profundens imbrem viribusq; defecta, corruit in Michaëlem, cui
 ex hoc spectatulo tam miserabili non potuerunt non oboriri la-
 chrymæ. Sed tamen mox se colligens dixit auia: Sis a quo animo
 Domina, sententia regia non attinget tuum filium. Tū illa: Idem
 mihi

mibi meus maritus affirmavit, & ideo spe adhuc aliqua sustentat. Quibus verbis, ut Michaël vidit eam aliquaprum erectam, subxit: Etiā si inter viuos esse desineret Constantinus, non esse tamen mi Domina, iusta tibi causa tantopere dolendi: quia cum id fieri non oberimen vllum admissum, sed tantū ob amorē Dei crederis, deberet tibi cōciliare magnā voluptatē. Nimis certē verū respondit illa, & res citra controuersiam omni laude digna, hanc adolescentem in ætate tam florida tantū facere vitam luctuam, asperneret præsentem: vbi ego iam cano capite ne rudimenta quidem salutis æternæ percepit. Verūm, dic mihi, obsecro, cur te peregrinæ potiùs doctrinæ & legi à Rege veritæ adhaerere voluit, quàm tot patriis religionibus, in Laponia receperis? Quæ inquit, illa affert salutem, hæ præcipitant in ignes æternos. Quæ inique, ait auia: A quo ero animo, modò ille in vita superflus & roga eum, quæso, ut cum suo fratre contineat se Tambæ, & nec hæc procella conquiescat. Ego interea apud Genosin commenter adlaborabo, ut P. Organtius Constantini magister communis sit ab omni periculo.

His ita transactis, vterque, Constantinus & Michaël, Meæcen redierunt, vbi confessione P. Organtio facta sanctissimumucharistia sacramentum susceperunt: & cum aliquot dies ibi commorati essent, animaduertentesque non eum esse negotii exitū, cui putabant, Tambam profecti sunt: vnde ambo ad Vicepromerlem scripserunt, se non parum dolere de hoc infelici rei exitu, & que rogarunt, ut in precibus suis se apud Deum commendantes habere velit: ut suæ diuinæ Maiestati placeat alia opportunitate ipsos in album suorum gloriosorum militum adscribere.

Alii duo nobiles, qui eodem diuersorio cum supra nominatis vsi fuerant, & quadridui iter confecerant ad accipiendum sacrum Chrisma, dum itidem vident se suo desiderio vitam ponendi pro Christo fraudatos, ad suos reuertere, relicta apud Meæcenles cœtione, ut si noua aliqua tempestas in Patres exsuscitetur, illico ceteros reddantur, ut eiusdem felicitatis participes esse possint. At alter quidem horum, ut patriam attingit, mandauit domi suæ pro nostrorum afflictionibus orationem quadraginta horarum institui: cumque confluisent omnes eius loci fideles admodū multum, præclare & studium suum in Societatem & zelum boni communis declararunt.

In hac trepidatione fortitudinem quoque suā demonstrauit Ioannes, 16 annorum adolescens, Constantini cognatus: sicut & in Christianarū legū obseruatione, nulla re ei cedit. Is cognatus Patrum

Patrum nostrorum periculo, ex templo ad aedes nostras venit, ut in illustri hoc certamine se reliquis socium adiungeret.

Eodem tēpore Meaci agebat quidā bonus Christianus, habēs filium 16 annorum, nomine Thomam, tridui intervallo inde disjunctum. Huic pater scripsit, se constituisse vitā ponere pro Christi lege: & idcirco se testamento, erat enim satis copiosus, ipsi relinquere certam pecuniarum summam, & alia quaedam. Placuit iuveni sanctum propositum Patris, magnaque eum voluptate affecit: sed id non congruebat illi, heredem conscribi in terra, posthabito cælo: quocirca respondit, si gentiles secundum morem Iaponiæ ingens dedecus reputant, filium, si ita occasio postulet, non occumbere cū Patre; quo, inquam, prætextu deferere te poterō in obitu, ex quo utriq; pateat aditus ad hereditatē cœlestē?

Potest quoque iam commemoratis adiungi Cangjurodonus, qui licet non multo tempore Christi doctrinam professus fuisset, tamen admirando quodam ardore declaravit se promptissimum ad moriendum pro illa. Deinde eius coniunx & alii domestici ab Episcopo baptizati, qui se compararunt ad mortem etiā in cruce subeundam. Præterea quidam eques, qui similiter cum uxore & filiis statuerat venire Meacum ad moriendum vnā cū nostris, vel certè ad comitandū eos, si exilio mulctarentur. Tum Gratia Tangi Domina, quæ cum suo gynecæo parabat vestes necessarias ad mortem crucis, & tam virili animo illam præstolabatur, quod quacunq; hora certò ei innotuisset de Patrum Societatis integritate, etiam intempesta nocte nudis pedibus vnā cum sociis feminis statuerit curriculo contendere ad supplicium. Sed his prætermisissis vnum tantū litterarum Patris F. Francisci Blanci caput adijciam, qui custodibus ad hospitium suum iam collocatis in hæc verba Meaco ad quendam amicum scripsit.

Quotidie expectamus morrem amore Domini N. subeundam, eaque ex re ingentem capimus consolationem; maximè cum videamus Christianis tantum inesse animi, ut etiam carnificū mortem molestè ferant. Id verò longè maiorem nobis affert stuporē, quod & Fuscimo & ex montibus longè remotis accurrant, & dicant: Si Christiani, quia Christiani sunt, mortē oppetant propter Christum, se quoque in illam Societatem adscribi debere, quandoquidem & ipsi Christiani sint. Nobis autem fas non est, cum illis sermonem vllum habere. Pudet me mei, dum video homines in fide tam nouitios non expaucscere mortem. Huc vsque ille.

Fateor, eiusmodi desiderium moriendi non fuisse in omnibus: nec enim defuerunt quidam languidiores: nonnulli etiā in late-

bras se abdunt, sed tamen nullus deprehensus est, qui in hac pestate, vel minimum signum apostasię dederit: nisi quod terna tantum fuga periculi impendentis declaravit imbecillitatem suam, sed exultatione dignam, cum fuerint recentes plerumque media gentilitatis hyeme plantata. Sed redeamus ad captiuos

QVA RATIONE INCARCERATI SACAI
 MISSI SINT NANGASACVM, ET DE
 molestiis in itinere toleratis.

CAPVT X.

POST QVAM hi serui Dei cum ignominia supra commemorata deducti in equis gregariis fuere per vias Ozacana & caiana ciuitatis, mandauit Taicosama eos terrestri itinere perducere Nangasacum cum publicis litteris, vt de loco in locum attribuerentur illis satellites, aliaque necessaria ad iter Nangasacum vsque, vbi Fazamburus eos in suam curam recipere debebat. Sed perducere Nangasacum. Vt autem Taicosama terrestri itinere perferret marino, quod erat breuius, non alia causa fuit, quam maior terror injiceretur Regnorum populis, per quem erat tradendum, abest enim Meaco Nangasacum sexcentis passuum ab insula terra continentis, vt ne quis in posterum vel aspiraret ad nauacrum sacri baptismi, aut Patres reciperet.

Sacaiio itaque excessere ad 9 Ianuarii anni 97, committuntur stipati hominibus armatis. Praebat vnus tabellam tenentem, supra dictum est, in longa hasta praefrens, qui silentio ac circumscriptam innoxiiis promulgabat. Molestia & arduitas huius perfectionis eiusmodi fuere, quales pauperibus & male vestitis a natis viatoribus summa hyeme afferre solent ingentia frigiditates, glacies. Negandum non est gentiles, quibus ordine commendabantur, omni humanitate eos tractasse, alios commiseratione motos ob eorum innocentiam, alios reformidantes, si vel morte vel alio casu aliquis eorum ereptus fuisset, ipsorum incuria accidisse putaretur. Itaque equos eis procurabant, vt equos in Iaponia vsitatos, quae duorum hominum humeris deponantur, si eis opus erat. Nam crebro, etiam ad augendum metum suum, pedibus iter conficiebant, vti apparebat ex eorum inflammatione & vulneribus.

In hunc finem P. Organtinus Christianum quendam, nomen Petrum, insigni virtute praeditum Meaco dimisit, qui tribus fratribus nostris eorumque locis necessaria, dum opus esset, e sua crumena ministraret. Fuit & alius faber lignarius, dictus Franciscus

qui eadem de causa se adjunxerat comitem Patribus Franciscanis. Hi duo ergo, quia magna libertate agere cœperant cum captiuis, eisq; inferuire; paucis post diebus pro Christianis & ipsi à satellitibus capti sunt, & commissi iis qui ipsis succedebat, ut omnes perducerent Nangoiam. Quam ob causam non solum nullum ceperunt dolorem (Meaco enim digressi erant cum desiderio tam felicem obtinendi exitum), sed etiã magna voluptate affecti sunt, diuinoque numini pro tanto munere gratias egerunt: quare & reliquum iter eximio cum gaudio prosecuti sunt, ardentibusque ad Deum precibus aliisque piis exercitiis animum corroborarunt. Vnde & singulari cœpere tenere desiderio sanctissimo Christi corpore ante obitum communicandi. Qua de re Pater F. Petrus Commissarius ad P. Rectorem Collegii nostri Nãgasachani, & Paulus frater noster ad P. Viceprouincialem scripsit his verbis: Nullum aliud in hac vita desiderium habemus, quam aliquo die confitendi & communicandi, antequam perueniamus Nãgasachum: nec enim scimus, an postea oblatura se sit vlla occasio: Patribus enim his Franciscanis, nondum huius idiomatis satis gnaris, non possumus integram conscientia rationem exponere. Magno autem solatio nostro id munus obire posset P. Franciscus Pafius.

Ad hanc animi preparationem porrò accedebant exhortationes, quas nunc Paulus ad Iaponios nunc Patres Franciscani per interpretem habebant, iisque animabant eos ad offerendum se Domino Deo toto pectore, atque excitabant ad agnoscendam tantam diuinæ bonitatis gratiam. Quod rectius intelligitur ex sermone, quem F. Martinus ad omnes habuit per vias: qui postea in idioma Iaponicum traductus in pectore vnus è crucifixis repperus est, & est qui sequitur.

Frates, cogitare debemus nos magnos esse peccatores, neque cognoscere, quanto beneficio Dominus noster in hac exigua afflictione nos afficiat. Multi Sancti, & singillatim S. Franciscus, omni studio aspirabant ad coronã martyrii, verũ concessum eis non est, ut ad eam pertingerent. Hanc ipsam Deus hodie nobis offert, & non quouis modo, sed per instrumentum crucis. A Christo impẽse amabantur Apostoli, & tamen crucem non concessit, nisi duobus tribusve: ex cæteris quoque sanctis nonnulli fuerunt decollati, alii in lebetes bullientes demersi, alii affati, alii in stagna gelu rigeri cõjecti: hi in mille frustra dilacerati, isti medio corpore secti: multi è montibus præcipientes acti, & in rupes ac præcutos scopulos & cautes dejecti, ut omnibus membris dissoluerentur,

ac denique alio atque alio genere cruciatuum tormentorum probati, spiritum suum reddiderunt Conditori. At nobis, in immeritis, nunc paratum est trophæum, in quo ipse filius Dei in te sua mundum restituit, quod beneficium tam singulare & mensum est, ut angelicam quoque intelligentiam excedat. Incomparemus nos ad perferendos fortiter omnes cruciatus & terrificis nobis inferendos, armantes nos gloriose Christi passionis memoria, qui, licet ab omni culpa alienissimus, tamen pro salute nostra promptissime omnes molestias & tormenta suscipit. Infinita misericordia est, quam nobis declarat Dominus: nam pro vno etiam lethali peccato promeruerimus æternas & mirabiles inferni pœnas, dignatus est tamen eas commutare in breuem & transitoriam. Cæterum quia homo sua natura infirmus est, nec facile aliquid perpeti potest, necesse est, ut gratiam de cælo imploremus. Toro igitur corde ad sanctissimam Dei matrem, peccatorum aduocatam, ad gloriosum D. Franciscum ad angelum custodem, & ad omnes Sanctos in cælo cõfugamus, ut intercedant pro nobis. Hęc summarim dixit P. F. Martinus cum magna audientium consolatione.

Multa alia in hoc itinere acciderunt, ædificatione plena breuitatis causa omitto: tantum id dico, tantam lætitiã & patientiam, & humilitatem ab hac sancta Societate fuisse demonstratam, ut omnes obstupuerint, ipsique Bonzii asseuerauerint, esse viam legis Euangelicæ latius dilatandæ & propagandæ.

DE QVIBVSDAM PERSECVTIONIBVS
IN TEMPORE IN CHRISTIANOS
 excitatis.

CAPVT XI.

CVM Taicosama edictum de prædicatione Euangelii cõtenda, adjuncta pœna in transgressores & omnes qui ad ea attinerent, renouatum esset, nonnulli gentiles Dominum metu edicti Regis, (qui etiam ex causa leui maximos saepe Dominos suo statu deiecit) tum ex odio, quò religionem Christianam prosequerentur, decreuerunt omnes fideles tuæ diuisioni subiectam ad cultum idolorum compellere. Ex horum impiorum hominum numero in primis fuit Gubernator Facatanus Taicosamæ admodum familiaris, qui suis Christianis (ii millesimum attingentium numerum) imperauit, grauibus interpositis minis, ut renouarentur

Christo, omnia Rosaria ad se afferrent, ostiisque ædium suarum affigerent consuetam tabellam, in qua gentiles scribere solent nomen idoli, cum nonnullis aliis verbis: ac putant stulti illi, has tabellas vim quandam habere contra ignes, morbos, aliaque huiusmodi. Infideles itaque, Christianorum consanguinei, timore Tyranni impiè iis consulebāt, vt externa saltem specie edicto regio parerent. Verùm illi potiùs ad mortem oppetendam, quam ad minimum gentilitii erroris indicium dandum, parati, responderunt, se hac in re non obsecuturos, ac mox quendam studio amandarunt Nangasachum, qui cognosceret ex nostris, quid citra Diuini numinis offensionem in eiusmodi casu agere possint.

Dominus quoq; Firādi, qui maximè semper abhorruit à Christianis, non neglexit hæc occasione quosdam in ruinam spirituale impellere, speciatim autè nurum suam, filiam piæ memoriæ D. Bartholomæi. Verùm illa pro sua cōsueta fortitudine ita sustinuit illius impetum, vt socer, deposita vincendi spe, ab ea diuexanda se abstinerit. Alii quoque Christiani, iam ad hos insultus assuefacti, forti pectore homini restiterunt.

Nec inferiorem constantiæ laudem retulere incolæ Nozu, quibus præest quidam Dux belli: nam vt eò perlatus fuit rumor earum terrū, quæ Meaci agebantur contra Christianos, dictus belli dux priuario cuidā Christiano, iam annis graui, nomine Leonni, imperauit, vt vnā cum aliis renunciaret fidem Christianam. At bonus senex, cui nihil animæ salute carius erat, magna libertate respondit: Occidere me potes, sed non adigere ad deserendā fidē Christianā: cuius consiliū exemplūq; secuti alii, singuli sibi confecerunt crucem, vt si cogerentur abnegare Christum, ea in humeros sublata egrederentur quasi parati illam suffigi: nulla enim remelius impio illi posse responderi, & declarari sui animi propositum. Hac constantia ille perterrefactus, sceleratos conatus suos inhibuit, eosque in religione, qua vellēt, viuere permisit. Post hæc Leo de omnibus nostros reddidit certiores, perens pro similibus certaminibus Rosaria, imagines, calculos benedictos, aliaq; arma spiritualia. Sed satis sit nunc de hac materia.

QUOMODO FAZAMBVRVS NANGOIÆ
INTELLEXERIT CAPTIVOS NON
longè abesse.

CAPVT XII.

Postremo

Postremo die Ianuarii, cum captivi peruenissent Facarum humanitate consueta recepti sunt à gentilibus, quibus magno exemplo fuerunt. Quidam eius loci Christiani inuisere, & sancta monita ab eis retulerunt. Paulus frater, vnum iter consumpsit predicando militibus & aliis; sic noctis partem, qua hæsit Facaræ, in eodem labore impendit. Interca eius ad Facamburum affertur, captiuos breui adfuturos, hinc que ei offeruntur patentes Regis litteræ, quibus mandabatur sine cunctatione eos deducere Nangafacum. Itaque subito iter forem destinavit ad Vicegubernatorem Nangafacum monitarum, ut quinquaginta cruces pro reis paratas haberet, breui cum aduolaturus. Dicit non potest, quanta obmurmuratio inter Laponianos & Iaponios orta sit, post audita hæc noua: numerus quoque crucium varias cogitationes peperit, cum longè maior esset quam captiuorum. Quantum autem desiderium quamque diurnus ardor obortus fuerit in populo, quod tam gloriosum decumbendi conditio contigisset, res fuit admiratione dignissima nam neque intra ades neque publicè per vias de alia re sermo haberi videbatur, quam de hac. neque facile est omnia narrando persequi, quæ particulatim accidere: vnum tantum alterumve attigam, unde coniectura fiat de reliquis.

Qua nocte Nangafacum perlatum est mandatum de parandis tot patibulis crucis, primarius quidam vir cum vxore sua hactenus discurrebat, parans se ad martyrium. Decumbebant in eodem cubiculo duo ipsorum filii, alter quinquennis vel sexennis, alter vndecim annorum. Hic maior, audito strepitu, exiliens è lecto, cursu contendit ad Patrem, sciscitaturus quid rem ageretur: re breuiter cognita, mox percontari pergit. Vobisne, inquit, pater mi moriendum? Cum pater subdicere: Omnino. O, inquit adolescentulus, quanto exulto gaudio? sic enim & mihi libebit vos sequi. Deinde digito demonstrans fraterculum dormientem. Quid verò, inquit, illo fiet? Respondit parens: Nobiscum vna erit martyr. Tum iuenculus: Iam duplicatum sentio gaudium, quâdoquidem omnes simul ab hoc mundo immigrabimus in cælum.

A quodam alio puero quinquenni in principe domo Nangafacensi quidam è Patribus nostris percontatus est, quando quidem iam venirent gentiles, ut ex regis voluntate interimit Christianos, quid respondere cogitet, si rogatus fuerit, an Sacramentum baptismatis susceperit? Respondebo, inquit puer, me esse Christianum. Sed si, subiecit Pater, eam ob rem te velint occi-

dere, quid facies? Respondit, præparabo me ad mortem. At quo modo? inquit Pater. Respondit puer, cum admiranda animi fortitudine, manantibus inter verba lachrymis: Usque ad mortem implorabo Iesu misericordiam. Atque hoc satis sit, ad indicandū horum Christianorum feruorem.

Iam, vt ad captiuos redeamus: Calendis Februarii discessum est Facata: & ventum est in locum, dictum Carazu, tribus leucis distantem Nangoia, vbi Fazamburus cum satellitibus eos præstolabatur. Qui pro amicitia veteri salutans Paulum fratrem nostrum, eius casum miseratus est. At Paulus: Mori, inquit, pro lege diuina, & doctrina cœlesti hominibus tradita, non est commiserationis materia. Vnam tantum rem à te contendo, quantis queo precibus, vt Nangasaci breue mihi tempus confitendi & cōmunicandi ante mortem indulgeatur. Idem petierunt P. Franciscani. Omnia omnibus promisit Fazamburus, sed promissa non præstitit, vt postea liquebit. Accedens deinde ad Ludouicum, de quo supra egimus, videns eum in tam tenera ætate constitutum, dixit: Vita tua in meo arbitrio est & potestate; si mihi seruire velis, te liberabo. Respondit Ludouicus: De me nihil statuo: id faciā quod visum fuerit Fratri Petro. Qui respondit: Acciperet cōditionem, modò Christiano ei esse liceat. Non, inquit, Fazamburus, fides Christiana ab eo deserenda erit. Tum Ludouicus: Hac cōditione, respondit, non cupio viuere, quia pro hac vita misera & momentanea facerem iacturam beatæ & æternæ.

Progressi denique longiùs, ingressi sunt regnum Figen, & perueniunt ad locum dictum Zucaschi, vnde sequenti manè discesserunt. Et quia in singulas horas videbant se viciniore mortem, maluerunt reliquum iter pedites in magno frigore, licet itineris incommodis fracti, conficere vsque Sononchum, quod est in ditione Omurandoni; & Nangasacho octo vel nouem abest leucis.

QVID SONONCHI ACCIDERIT, ET DE
RELIQVO ITINERE VSQVE AD LOCVM
supplicii.

CAPVT XIII.

AD quartum Februarii sub meridie Sinonchum appulere captiui, eodemque tempore præstò ibi fuere duo è Societate Patres, Franciscus Pafius & Ioannes Rodriguez, à Viceprouinciali missi, vt sanctū hūc cœtū Sacramentis confessio-

confessionis & sacrae Synaxeos munirent. Sed quia iam Fazamburus praecesserat, & ilico discedendum erat, non potuit conuoluntari fieri satis: sic prorsus, ut P. Rodriguez pro se vix a laetibus obtinere potuerit, ut eos saluaret & amplecteretur. Interbilis utrinque extitit consolatio, nec vacua lacrymis mutui amaris, dum in conspectum prodit dictus Pater; qui omnibus nomine P. Viceprovincialis peramanter consalutatis, verbis ad tempus accommodatis egregie ad gloriosum certamen eos animauit & sub finem addidit, se venisse, ut eis, dicto sacro Missa, diuini Christi corpus porrigeret; sed iam non posse, quod maturandum sit discessus: atque idcirco se Nangasachi compensaturum praerum consolatione, quantum posset. Paulus frater complexum trem voce submissa respondit, plurimum se confidere in misericordia diuina per hanc persecutionem Ecclesiam in Iaponia magnum incrementum sumpturam. Cuius rei hoc haberet argumentum, quod in ipsis persecutionis foribus, dum gentilibus manebat respuenda Christi fides, ipse Ozaca in carcere, ab iisdem captus, sex eorum capita sanctissimis aquis perfuderit.

Deinde Pater amplexus est F. Petrum, qui, cum summationis itineris acta perstrinxisset, seorsim ei magna animi submissione dixit: Facile fieri potest, nos tam cito rapi ad necem, & actioni futurus sit locus: itaque meorum sociorum nomine, & eorum superior, ab hac hora rogo P. Viceprovincialem, & quos de Societate, ex toto corde, ut nobis condonent molestias quibus eos affecimus. P. Rodriguez, excusans piam eorum mentem & scopum, similiter ex parte Societatis veniam petiit a F. Petro, si forte aliqua in re ab ea offensus fuisset. Quo facto, rursus cum multo lacrymarum imbri repetiti sunt amplexus. Denique ad ponios conuersus P. Rodriguez, cum illos quoque breuiter commonefecisset, quanto in pretio habere deberent tam felicem vitam excessum, abiit, & cum P. Pasio celerrime Nangasacum versus properauit, ad agendum cum Fazamburo de Sacramentis captiuorum, conuenienter eius promissioni, porrigendis.

Sub vesperam deinde, dum descensus sit in nauem, (mari enim septem leucarum itinere proficiscendum erat usque in Tonchin) ministri collo captiuorum iniecere funem, omnibusque manibus post terga reuinxere, praeterquam Patribus Franciscanis, breui tempore portum Tonchizanum tenuere, sed nocte in nauem, in perpeffi frigus, permansere. Parauerat Fazamburus Nangasacum pro omnibus viginti sex diuersoriam, sed veritus tumultum, quod locus esset refertus Christianis, murata sententia, decreuit eos

extra Nangalacum insequenti luce, quæ S. Agathæ sacra erat, extremo supplicio afficere. Itaque crucibus aliisque omnibus ad locum supplicij deportatis, omnia in ordinem digessit, ut momento vno omnia absoluerentur: Ortaque luce tempestiuè curauit tertiores reddi nostros, ut ilico ad se mitterent P. Pafium, se adiuncturum ei ex suis vnum, qui comitaretur vsque ad locum patibulo proximum; vbi, postquam turba tota iussa esset consistere, possit trium de Societate & non aliorum confessionem audire; aliud se nunc non posse concedere. De communione, aiebat ille, non videri necessariam, cum enim propter Christum occumbant, non indigere alio viatico.

P. Pafius cum P. Rodrighez & famulo Fizamburi mox adiit Vaccam, vbi erat Xenodochium incurabilium, ibiq; expectauit. At P. Rodrighez longius processit, ut obuiam iret, moneretq; post paucas horas moriendum. Quo audito hilari vultu omnes Domino nostro gratias egerunt, & speciatim bonus Pater F. Petrus, qui aduenerat eques recitans diuinum Officium. Ut verò peruertum est ad locum, in quo expectabat famulus Fazamburi, P. Pafius milites subsistere iussit, & Paulo fratre deducto in Xenodochium, confessionem eius de tota vita audiuit. Hunc ceteri duo secuti sunt, & perfecta confessione omnes vota Societatis nostræ consueta renouarunt, complectendo Patrem nomine P. Viceprouincialis.

Dom P. Pafius aures præbet tribus fratribus nostris, nonnulli e Sociis qui in platea remanserant, nixi genibus, recitabant Rosarium: alij sedentes Domino se commendabant, alij denique se inuicem ad martyrium animabant. In his occupationibus eos relinquens P. Pafius, ilico contendit ad Fazamburum, qui iam ad supplicij locum peruenerat, ut ab eo facultatē postularet, ut posset eosdem ad fortiter moriendum hortari, quam, licet agre, impetrauit. Interea P. Rodrighez operam suam locauit quibusdam breuiter Deo reconciliandis, piisque monitis ad constantiam est cohortatus. Tandem cum Fazamburi mandatum, quod expectabant, allatum esset, mirum dictu & visu dignissimum fuit, quanta celeritate se coniecerint in pedes, & obuiam crucibus processerint. Fazamburus autem videns eos cum tanta hilaritate appropinquare profus obstupuit, cumque causam conijcere non posset, perit à P. Pafio vnde hæc hilaritas in tam funesto spectaculo? Exposuit ille homini causam, sed quia non cupiebat quæ sunt spiritus Dei, respondit: Causam quidem esse optimam, se tamen ob eam nullam hac vice electurum crucem.

Agens deinde item Pater de liberatione duorum, qui capti

Tom. ij. Yy erant

erant in itinere, & sententia Regia non erant comprehensi. Respondit Fazamburus, Etsi comprehensi in ea non sint; tamen posse se eos dimittere, hoc ipso quod sibi à ministris Regis acto scripto traditi essent. Cum verò subiungeret Patet, minimè expectaret, quoad à Gibonoscio haberetur responsum. Nec potest, inquit Fazamburus, venire enim facilè in suspitione acceptorum munerum. Itaque media omnia ad liberandos illos duos, quos meritò vocare possumus Adauctos, tērata ad irruētes cederūt, ita disponēte diuina, a quo omnia regūtur, providentia.

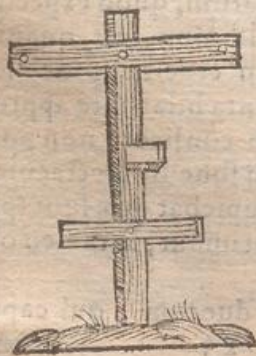
Degebat sub hoc tempus Reuerendissimus Episcopus Napolitanus, qui, dum cum bona Fazamburi venia in loco supplicij comparere non posset, per quendam omnibus dedita opera, nominatim autem Patribus Franciscanis, suam impertivit, adiunctisque bis amoris plenius, benedictionem. Cui vicissim P. Communitatis omnium nomine magnas gratias referri iussit, simul etiam deprecatus veniā, quod suae Reuerend. Dominat. non perinde, ac fuerat, obsecuti fuissent.

DE QUOMODO ILLI VIGINTI SEX SVPER
FIXI SINT CRUCE.

FIXI SINT CRUCE.

CAPVT XIV.

DE CREVERAT Fazamburus hos homines è medio tollere in ordinario supplicij loco, in quo & tunc exstabant solentia cruce, sed Lusitanorum interpellatione coactus est mutare sententiam. Ex altera viæ parte versus mare eminebat collem cum planitie viginti sex crucium capace, cum suis, instar Calvarie montis, ad ascendendum quasi gradibus. Huc ergo Fazamburus curauit in gratiam Lusitanorum, vt dicebamus, deportari cruce; qui cogitabant suo tempore in benedictorum horum altissimarum Christi memoriam ibi excitare Ecclesiam, eamque vocari S. Mariam martyrum.

Crucis, apud Iaponios in multitudine minimis, facinorosis vltate, duo habent ligna transfuersaria, alterum ad brachia, alterum ad pedes: mediæ item crucium breue lignum est pōderi corpori retinendo, cui reus insidet velut equo. Quilibet igitur crux constat quatuor lignis, liquet ex effigie hīc subiecta. Non vniuersis clavis, sed manus pedesque alligantur.

MORTE XXVI. CRUCIFIXORVM. 319

funibus, aut manicis ferreis, quæ lignis transuersariis clavis fune affixæ. Collum quoque confringunt neruo ferreo ligno infixo. Funibus item astringunt cruci & cingulum & brachia inter scapulas & cubitum, sic prorsus, vt totum corpus bene sustentetur. Deinde dimittunt crucem in fossam, lapidibusque iniectis & terra obfirmant. Mox succedit carnifex lancea præacuta, machææ ancipiti non absimili, armatus, eamque tanta vi adigit in latus dextrum crucifixi, vt penetret in sinistram vsque ad cor, Nonnumquam duo sunt carnifices, qui dum simul vtrumque latus confodiunt, transuerso obiectu lancearum quasi crucis formam expriment. Ita fit vt rei, vno tantum sanguinis fluxu, minimo temporis puncto spiritum Deo reddant. Quod si non statim moriantur, duplicat ictum carnifex: atque ita finem faciunt.

Cum ergo fortes Christi milites ad hunc locum peruenissent, Fazamburus curauit collem omnem à sclopetariis & lanceariis circumdari, spacio tantum septem vel octo passuum inter ipsos & cruce interposito, nec passus est quenquam propius assistere præter iustitiæ ministros, P. Pasium & P. Rodrighez. Ingressu in septum factum, noua lætitia oborta est militibus Christi ex conspectu crucium. Pater F. Martinus elata voce cecinit canticum, *Benedictus Dominus Deus Israël.* Pater F. Petrus, oculis cælo infixis, stabat quasi contemplatione quadam profunda absorptus. Ludouiculus illico petiit, quænam sua crux esset, eaque demonstrata, magna deuotione & seruore ad eam accurrit. Fuerunt autem omnes quæ puncto temporis acti in truce: eo quod quilibet suam haberet attributum ministrum, & omnia necessaria singulis ad manum parata. Hic autem erat crucifixorum ordo: Alter ab altero tribus vel quatuor distabat passibus vultu Nangasacum conuerso. Ad dexteram P. Franciscanorum erant decem Iaponij, & alij decem, annueratis tribus è Societate, ad sinistram. Ac ab Orientali quidem parte primus erat Franciscus, is qui iuuandorum P. Franciscanorum causa comitatus fuerat, & à milite, vt diximus, in numerum relatus, qui baptismi signaculum ante octo menses primum acceperat. Secundus erat Cosmus Tachegia, ex regno Ozari, recenter item baptizatus, qui artem profitebatur acuendi machæras. Captus fuerat Ozacæ cum F. Martino, agens illorum Patrum interpretem. Tertium locum tenuit Petrus Suchegirus, alter ille, qui comitatus fuerat, vt operam suam locaret captiuis. Quartus erat Michaël Cozachi ex regno Ilce, cuius ars erat conficere sagittas. Quinto loco sequebatur Iacobus Ghisai è Societate nostra sexaginta quatuor annorum, Christianus peratiquus, &

boni exempli. Is receperat se in domum nostram, ut totum se dederet Deo: in qua magna caritate rerum externarum curam non habuit; singulariter autem meditationi Passionis D. N. valde erat addictus. Proximus huic erat Paulus Michi Iaponius trium annorum supra triginta, a puero sacris aquis tinctus, & ante undecim annos prius in Societatem receptus. Concionator erat, magnoque accendebat Zelo iuuandi proximum, velut ex eo, quod iam dicam, colligi potest: Decem vel duodecim diebus ante attributas Ozace quibus nostris excubias, obuiam fortè factus turbæ ex Magistratus ecclesie deducenti hominem Ethnicum, ob nescio quod scelus, ad supplicium, magno animo facta via per confertam multitudinem penetrat ad reum, concionatur homini vsque ad locum vbi carcer erat multandus, cedentem veritati baptizat, & inuocantem nomen IESV & MARIÆ in cælum mittit.

Septimus erat Paulus Ibarchi ex Oari, qui recenter adiuuatus erat Christo. Octauus fuit Ioannes oriundus Goto decem & octo ueniam annos natus, a prima pueritia in fide institutus, & demum ut supra diximus, Societati adscriptus. Nonus erat Ludouicus puer 11 vel 12 annorum, qui paucis mensibus fuerat Christianus, natura viuax, & Pauli Ibarchi ante nominati nepos. Decimus erat Antonius Nangafachanus, adolescētulus item annorum undecim, candidæ admodum naturæ. Undecimus sequebatur P. F. Petrus ex Episcopatu Hispaniæ Auilano, vir quadraginta octo annos natus, admodum religiosus, doctus, concionator, ardens zelus animarum. Duodecimus, F. Martinus de Ascensione ex Vario in Cantabriæ, trigessimum ætatis annum agens, qui anno 966 a F. Francisco Blanco in Iaponiam venerat. Decimus tertius erat Philippus de Iesu Mexicanus, qui captus in naue disfracta a Tozzam venerat Meacum, ut sacros ordines acciperet ab Episcopo, & postea rediret Manilã: unde a superiore missus erat eadem de causa in nouam Hispaniam. Decimus quartus erat F. Iulius Garzia ex Bazaino Indiæ Orientalis, qui è Iapone traiecit ad Manilam, ibi ordini S. Francisci nomen dederat, & magno spiritu Iaponicè concionabatur. Decimus quintus erat P. F. Franciscus Blancus ex Monteregio Galitiæ, triginta circiter annorum. Decimus sextus F. Franciscus de S. Michaeli ex Parilia non longe à Isoleto, agens annum 53, vir bonus & humilis, uti præclare tempore demonstrauit. XVII Matthias, qui haud multo tempore extiterat Christianus: de quo satis multa supra XVIII. Lotharius Carasumarus ex Oari, septem octo ueniam annorum Christianus, præsertim Franciscanorum interpret primarius, & caritatis operibus

appime deditus, maximè erga incurabiles. Erat autem frater mi-
 nius Pauli Ibarchi supradicti, & patruus Ludouiculi. XIX. Ven-
 tura, Meacensis, qui in tenella sua ætatura fonte baptismatis erat
 elutus: deinde pupillus relictus in Bonziorum ordinem descie-
 rat. Sed quodam die memoria repetens se baptizatum, per Patres
 Franciscanos Ecclesiæ sanctæ restitutus est, quibus inseruiens tã
 felicem meruit fortunam. XX. erat Thomas Cozachi, filius Mi-
 chaelis Cozachi supra nominati, qui decimum-quintum annum
 agebat. XXI. Ioachimus Saccachibara annorum 40. XXII. Fran-
 ciscus medicus Meacensis, 46 annorum. XXIII. Thomas Danchi,
 verus Christianus, item Franciscanorum interpres. XXIV. Ioan-
 nes Chimoia. XXV. Gabriel ex regno Isce, annorum 19. Vultimus
 fuit Paulus Suzuchi ex Oari, etiam Franciscanorum interpres.

Cracibus ergo hoc ordine defixis, mirabile fuit videre omnium
 constantiam, ad quam eos hortabantur, partim P. Passus, partim
 P. Rodriguez. Pater Commissarius semper constitit quasi immo-
 rus oculis in cælum coniectis. F. Martinus ad agendum diuinæ
 bonitati gratias concinebat quosdam psalmos, adiuncto versicu-
 lo: *In manus tuas Domine*. F. Franciscus Blancus etiam clara voce
 Deo agebat gratias. F. Gonsalvus admodum elata voce dicebat
 Dominicam orationem, & Salutationem Angelicam. Paulus Mi-
 cheli frater noster videns se consistere in suggestu omnium, quos
 vnquam habuerat, honoratissimo, primùm circumstantibus ape-
 ruit se Iaponium & de Societate I E S V esse, morique propter an-
 nunciatum Euangelium, & gratias Deo ob beneficium tam exi-
 mium agere, deinde hæc verba subiecit: Cùm ad hoc tēporis pun-
 ctum peruenerim, è vobis neminem esse opinor, qui me credat
 velle parcere veritati. Declaro itaque vobis, nullam esse ad salu-
 tem viam, nisi quam tenent Christiani. Quæ cùm doceat me igno-
 scere inimicis & omnibus, qui me offenderunt, ego libenter Re-
 gi omnibusque meæ mortis autoribus ignosco, eosque rogo vt
 Christiano baptismo initiari velint. Hinc oculis in socios con-
 uertis cepit eos in hoc extremo conflictu animare: in quorum
 omnium vultibus læticia quædam apparebat, sed in Ludouico
 singularis: cui cùm alius quidam Christianus acclamaret, breui-
 cum futurum in Paradiso, digitorum totiusque corporis gestu
 gaudij pleno omnium in se spectantium oculos conuertit. Anto-
 nius, qui Ludouici claudebat latus, oculis cælo infixis, post invo-
 catum sanctissimum nomen I E S V & M A R I Æ accinuit Psalmi.
Laudate pueri Dominum: quæ didicerat Nangasachi in institutione
 Catecheseos: in ea enim dedita opera pueris quidam Psalmi hæc
 Y y 3 in rem

349 HISTORICA RELATIO DE

in rem ediscendi traduntur. Alij denique repetebant, IESV MARIAM, serena facie: nonnulli etiam exhortabantur circumstantes ad vitam Christiano dignam; hisque & alijs similibus actionibus promptitudinem moriendi demonstrabant.

Tum carnifices quatuor coepere vaginis (quæ Japonis vitæ sunt) eximere lanceas: ad quarum horrificum conspectum omnes fideles acclamarunt IESV MARIA, & quod plus, est compunctio ratio secuta miserabilis ipsos feriens cœlos. Carnifices quorundam vno alteroque ictu breuissimo tempore exanimarunt. Quis signum adhuc vitæ daret, eum iterato ictu confodiebant. Quæ hic licuit cernere Christianorum circumstantium ardorem, qui per medios satellites, fustuario eorum neglecto, ad cruce currere, alij vt sudaria sua martyrum sanguine imbuerent, alij ex vestium limbo aliquid detraherent, alij vt reliquiarum locum aliquid auferrent.

Hic fuit militum Christi felix exitus, qui fortiter dimicantes gloriosam ex hoste retulere victoriam. Vt autem innocentes eorum omnibus patesset, permisit DEVS, vt Fazamburus rareret hic erigi hastam, in qua descripta erat mortis sententia.

DE PIETATE A CHRISTIANIS
POST DICTAM NECEM
declarata.

CAPVT VLTIMVM.

QVAMVIS Fazamburus non parum succenseret in sancta quadam vi reliquias quasdam è seruis Detraherent, ideoque mandasset satellitibus, vt fustibus opererent omnes ad repetendum Nangasachum; tamen postea domum rediit, tam multi vndique confluxere, vt aliquid de vestibus Martyrum abscinderent, vt multi in crucibus manentibus non satis decenter conrecti, & singillatim nouem religiosi. Quare prouisor confraternitatis Misericordiæ eorum corpora ecclesiasticis, loco vestium, operiri curauit.

Eadem religione multi etiam è remotis regionibus tanto numero concurrere, vt Fazamburus compulsus fuerit duplicatim studibus aditum eis præcludere; ipsiq; militum ducibus submittenda pœna iubere, ne vllâ crucifixorū corpus suerere auctori. Verû nec hac seueritate cohiberi potuit eorū pieras; permittenti enim, prætextu aliorum negotiorum, transigendorum, reliquias illam descedebant, tantum vt reliquias seruorū Dei rareret.

MORTE XXVI. CRUCIFIXORVM. 34

rarentur. Multa alia in hoc argumento adjungi possent, quæ bre-
uitatis causa prætermitto. Id tantum dico, ex glorioso hoc mar-
tyrio illum exitisse fructum, quod omnes Christiani, tam veteres
quam noui, egregie in sancta fide sint confirmati, viuumque eter-
næ salutis desiderium in se excitarint, ac firmiter apud animum
suum constituerint pro confessione Christiani nominis vitam da-
re. tamque animaduertunt huius martyrii prognosticon, fuisse
cruces miraculosè repertas alteram in Obama anno 89, alteram
in Faconda, anno 92. Quare & firmissima spe tenentur vberri-
mæ consecutura. Ipsi quoque gētiles, qui spectaculo interfue-
runt, vehementer commoti sunt ex gaudio, quo viginti illi Dei
serui crucem conscenderunt, & fortitudine, qua, certi de cœlesti
premio omnem humanam intelligentiam longè exceden-
te, mortem tolerarunt. Et iam nonnulli Nanga-
sachum, recipiendi sacri lauacri causa,
quod obnixè postulant,
aduenerunt.

(.)

Yy 4

DE

